

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav sociálních studií

Užívání alkoholu a cigaret u žáků 2. stupně ZŠ

Bakalářská práce

Autor:	Anna Lánská
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální patologie a prevence
Vedoucí práce:	prof. PhDr. Blahoslav Kraus, CSc.
Oponent práce:	Mgr. Ing. Marta Kozdas, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor: Anna Lánská

Studium: P20P0089

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální patologie a prevence

Název bakalářské práce: Užívání alkoholu a cigaret u žáků 2. stupně ZŠ

Název bakalářské práce AJ: Alcohol and cigarettes consumption among lower secondary school students

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce je zaměřena na užívání alkoholu a cigaret. Cílem práce je zjistit výskyt užívání zmiňovaných návykových látek u žáků 2. stupně základní školy. Teoretická část se věnuje problematice alkoholismu a tabakismu jako sociálně patologickým jevům. Empirická část obsahuje šetření žáků druhého stupně ZŠ pomocí dotazníku.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.

HELLER, J., PECINOVSKÁ, O. a kol. *Závislost známá neznámá*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1996. 168 s. ISBN 80-7169-277-8.

KALINA, Kamil. *Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí*. Praha: Filia nova, 2001, 118 s. ISBN 80-238-8014-4.

KRAUS, Blahoslav. *Sociální patologie*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. 325 s. ISBN 978-80-7041-896-3.

NEŠPOR, Karel, CSÉMY, Ladislav. *Alkohol, drogy a vaše děti: jak problémům předcházet, jak je více rozpoznat, jak je zvládat*. 2. vyd. Praha, 1994. 159 s.

Zadávací pracoviště: Ústav sociálních studií,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: prof. PhDr. Blahoslav Kraus, CSc.

Oponent: Mgr. Ing. Marta Kozdas, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 1.2.2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Užívání alkoholu a cigaret u žáků 2. stupně ZŠ vypracovala pod vedením vedoucího práce prof. PhDr. Blahoslav Krause, CSc., samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 26.4.2023

Anna Lánská

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce panu prof. PhDr. Blahoslavu Krausovi, CSc. za odborné vedení, vstřícnost, velice cenné rady a čas strávený na konzultacích k mé bakalářské práci. Velký dík též patří základním školám, které mi umožnily provést u nich dotazníkové šetření a také respondentům za jejich ochotu při vyplnění dotazníku.

Anotace

LÁNSKÁ, Anna. *Užívání alkoholu a cigaret u žáků 2. stupně ZŠ*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2023, 57 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá problematikou užívání alkoholu a cigaret u žáků 2. stupně základní školy během období adolescence, které je považováno za kritické a rizikové období ve vztahu k užívání těchto návykových látek. Teoretická část práce se věnuje charakteristice alkoholu, cigaret a závislosti na nich, včetně rizik a důsledků spojených s tímto chováním. Práce se také zaměřuje na popis tělesného, psychického a sociálního vývoje žáků v období puberty a prepuberty, které jsou často spojovány s výskytem experimentování s alkoholem a cigaretami. V poslední kapitole teoretické části jsou zahrnuty výsledky a poznatky z předešlých výzkumů týkajících se užívání alkoholu a cigaret u mladistvých, které přispívají k celkovému pochopení problematiky v tomto kontextu. Empirická část práce se zaměřuje na současné trendy v užívání alkoholu a cigaret u žáků šestých a devátých tříd základní školy. Pro provádění výzkumu byla použita kvantitativní metoda formou distribuce dotazníků mezi žáky ve třech vybraných základních školách. Výsledky empirické části práce poskytují konkrétní data a informace o aktuálním stavu užívání alkoholu a cigaret u žáků a slouží jako základ pro diskusi a závěrečné zjištění práce.

Klíčová slova: alkohol, cigarety, závislost, žáci

Annotation

LÁNSKÁ, Anna. *Alcohol and cigarettes consumption among lower secondary school students*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2023. 57 pp. Bachelor Thesis.

The bachelor's thesis deals with the issue of alcohol and cigarette use among primary school pupils during the period of adolescence, which is considered a critical and risky period in relation to the use of these addictive substances. The theoretical part of the thesis is devoted to the characteristics of alcohol, cigarettes and addiction to them. The physical, psychological and social aspects of alcohol and cigarette use are described, including the risks and consequences associated with this behaviour. The thesis also focuses on describing the physical, psychological and social development of students during puberty and prepuberty, which are often associated with the occurrence of experimentation with alcohol and cigarettes. The last section for the theoretical part includes results and findings from previous research on adolescent alcohol and cigarette use, which contribute to the overall understanding of the issue in this context. The empirical part of the thesis focuses on current trends in alcohol and cigarette use among sixth and ninth grade primary school students. A quantitative method was used to conduct the research by distributing questionnaires to pupils in three selected primary schools. The results of the empirical part of the thesis provide specific data and information on the current status of alcohol and cigarette use among pupils and serve as a basis for discussion and final findings of the thesis.

Keywords: alcohol, cigarettes, addiction, pupils

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je v souladu s rektorským výnosem č. 13/2022 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, disertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum:

Podpis studenta:

Obsah

Úvod	10
1 Alkohol.....	11
1.1 Charakteristika	11
1.2 Závislost na alkoholu	13
2 Cigarety	16
2.1 Charakteristika	16
2.2 Závislost na nikotinu	18
3 Osobnost žáka druhého stupně	21
3.1 Vývoj v období časně adolescence	21
3.2 Vývoj v období střední adolescence	22
4 Konzumace alkoholu a cigaret u žáků 2. stupně ZŠ v České republice	24
4.1 Konzumace alkoholu u žáků 2. stupně ZŠ	24
4.2 Konzumace cigaret u žáků 2. stupně ZŠ	26
5 Empirická část	28
5.1 Hypotézy	30
5.2 Dotazníkové šetření.....	32
5.3 Výsledky šetření.....	33
5.4 Diskuze.....	42
Závěr	48
Seznam použitých zdrojů	50
Seznam tabulek	56
Seznam obrázků	57
Přílohy	58

Seznam použitých zkratek

ČR – Česká republika

ESPAD – Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách

MŠ – mateřská škola

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

SZÚ – Státní zdravotní ústav

WHO – Světová zdravotnická organizace

ZŠ – základní škola

Úvod

Moje bakalářská práce se zaměřuje na problematiku užívání alkoholu a cigaret u žáků 2. stupně základní školy během období adolescence. Téma mé bakalářské práce bylo zvoleno s ohledem na jeho současnou relevanci. Konzumace tabáku a nikotinu u žáků druhého stupně základních škol je aktuálním problémem moderního světa, kde se snižuje hranice věku prvního setkání s těmito látkami a většina konzumentů si neuvědomuje rizika a důsledky spojené s užíváním těchto látek. Alkohol a cigarety patří mezi návykové látky, jejichž užívání může mít vážné následky na zdraví a životní styl mladých lidí. Vzhledem k tomu, že v České republice je míra konzumace alkoholu a tabáku relativně vysoká, je tato problematika zvláště relevantní (Kraus, 2010). Cílem této práce je analyzovat zkušenosti s užíváním alkoholu a cigaret mezi žáky 6. a 9. tříd základních škol v Královéhradeckém kraji, a také se zaměřit na četnost užívání těchto látek u této mladé populace. Struktura mé práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část.

Teoretická část práce poskytuje komplexní pohled na charakteristiku alkoholu a cigaret, včetně aspektů závislosti a důsledků spojených s jejich užíváním. Dále se zabývá tělesným, psychologickým a sociálním vývojem osobnosti žáků v období puberty a prepuberty, které mohou ovlivňovat jejich chování v této oblasti. Práce také shrnuje výzkumy provedené v minulosti týkající se konzumace alkoholu a cigaret u žáků 6. a 9. ročníků základní školy v České republice.

Empirická část této práce se zaměřuje na vlastní výzkum, který byl proveden mezi žáky 6. a 9. tříd 2. stupně základní školy, a to s cílem zjistit četnost užívání alkoholu a cigaret u této skupiny žáků, a také se zabývat jejich prvními zkušenostmi s těmito látkami. Praktická část začíná prezentací výzkumného šetření a jeho účelu, následně popisem výzkumného souboru a problému zkoumání. V dalších částech práce budou popsány hypotézy, představeny studie, o které jsou tyto hypotézy opřeny a také bude popsána metodika výzkumu. Kvantitativní metoda byla použita prostřednictvím dotazníkového šetření. Zjištěná data jsou prezentována ve formě tabulek, kvůli jejich přehlednosti. Výsledky této práce mohou přispět k lepšímu pochopení problematiky užívání alkoholu a cigaret u mladistvých a poskytnout základ pro prevenci a intervenci v této oblasti.

1 Alkohol

V kapitole bude popsáno, co se rozumí pojmem alkohol, jaké se rozlišují druhy alkoholu a jaká je jeho historie. Následně bude objasněn pojem alkoholismus neboli závislost na alkoholu. Také bude zmíněno, jaké důsledky má konzumace alkoholu na člověka.

1.1 Charakteristika

Nálezy poukazují na to, že počátky konzumace alkoholických nápojů se pojí již k neolitickému období. První alkoholické nápoje vznikaly fermentací medu společně s lesními plody. O něco později se objevila také produkce vína. Počátky vaření piva jsou datována do starověkého Egypta. Hlavní využití nacházely alkoholické nápoje ve starověku při dezinfekci, ale také se jednalo o prostředky posílení krve a při řešení různých onemocnění. Pozornost měrovým jednotkám při prodeji a produkci alkoholických nápojů věnoval již Chammurapiho zákoník. Ve starověkém Egyptě se alkohol, především pivo, využíval k potěšení, náboženským účelům, výživě a medicínským potřebám (Holcnerová, 2018, online).

Hames (2014) dodává, že v Číně začal alkohol populaci ovlivňovat dříve než kdekoliv jinde na světě. Alkohol se stal důležitý z pohledu náboženství, ale také sociálních ceremoniálů. Také hrál roli v běžných sociálních vztazích i jako běžný prostředek léčby. Holcnerová (2018) navazuje, že v Řecké mytologii bylo víno spjato s bohem vína Dionýsem. Stejně pozitivně se stavělo k užívání vína křesťanství. Křesťanská kultura vnímá víno jako zázrak a předobraz duše. Středověk se vyznačuje destilací alkoholických nápojů jako důležité součásti výroby. Do té doby se využívala především fermentace. Tím však vznikál nápoj pouze s omezeným množstvím alkoholu. K výraznému zlepšení trhu s alkoholickými nápoji došlo až při průmyslové revoluci. Rozšíření konzumace alkoholu vedlo ke změně pohledu na opilost. Ta se stala veřejnou záležitostí a začala se asociovat s chudobou. Od 18. a 19. století zaujímá alkohol významné místo v léčebných oblastech.

V historii byla klíčovou otázkou regulace alkoholu. Ta měla mnoho forem, například se jednalo o zákaz užívání alkoholických nápojů pro některé věkové skupiny, zejména děti, ženy či některé etnické skupiny. V některých případech byla konzumace alkoholu regulována pouze neformálně, na základě sociálního tlaku či sociálního

ostrakismu, tedy vyloučením osoby ze společnosti. V některých případech byla regulace součástí legislativního opatření, a tedy souvisela s možností odebrání svobody. Na přelomu 19. a 20. století byl zákonem stanoven minimální věk užívání alkoholu (Rod, 2014).

V současné době je konzumace alkoholu, stejně tak jako tabáku a konopných látek, na velice vysoké úrovni. Důvodem je velice tolerantní až benevolentní postoj české společnosti k užívání legálních lehkých návykových látek. Česká republika se tak v různých srovnávacích studiích vyskytuje na předních příčkách, a to i v případě nejmladších kategorií. V současné době je možné alkohol považovat za nejčastěji užívanou návykovou látku mezi vysokoškoláky. Zahraniční studie dokonce ukázaly, že vysokoškoláci pijí častěji než jejich vrstevníci, kteří dále nestudují (Cajthaml, Frouz, Moldan, 2022).

Alkohol lze chápat jako látku, která na lidský organismus působí sedativně. Vyznačuje se tím, že tlumí úzkost, potlačuje deprese a může mít pozitivní vliv na některé negativní projevy organismu. Charakteristický je svým euforizačním působením. Po požití se alkohol vstřebává do krve a dále krevním oběhem do celého těla. Tím stoupá jeho koncentrace v krvi. Svého maxima dosahuje asi jednu hodinu po požití. Alkohol se vyznačuje dále tím, že zasahuje do vegetativních funkcí centrálně v hypothalamu, ale také má vliv na periferii sympatického nervstva. Jedná se o psychotropní efekty, které mají rozhodující roli při vzniku závislosti (Dušek, Večeřová-Procházková, 2015).

Hlavní psychoaktivní složkou alkoholických nápojů je etanol (etylalkohol, líh, spiritus), který vzniká fermentací rostlinných produktů s obsahem sacharidů. Obvykle nemají nápoje vzniklé kvašením více než 14% alkoholu, ovšem u nápojů vytvořených za pomoci destilace se etanol odpařuje a z fermentovaného produktu vzniká téměř čistý kondenzát. Etanol se užívá ve většině případů perorálně a po požití se vstřebává sliznicí tenkého střeva do krevního oběhu. Velmi malé množství etanolu se vyloučí z těla ven v moči, potu a dechu (Fischer, Škoda, 2009).

Dle sociologického slovníku se alkohol v mnoha kulturách považuje za společensky uznávanou drogu. Současně se alkohol vyznačuje tím, že je jako droga velice jednoduchý a levný. Existuje taktéž mnoho situací, kdy se očekává pití alkoholu. Konkrétně má autor na mysli různé večírky a podobné akce. V současném světě je zaznamenána zvýšená potřeba alkoholu jako reakce na určitý společenský tlak, ale také

jako reakce na svět práce. Současně může představovat souvislost s image člověka (Jandourek, 2012).

Pokud je řeč o alkoholu, je třeba zmínit také pojem alkoholismus. Závislost na alkoholu neboli alkoholismus patří mezi nejvíce závažné a nejvíce rozšířené současné závislosti. Je třeba podotknout, že každé užívání alkoholu nelze považovat za alkoholismus. Termín alkoholismus byl poprvé použit v roce 1848, kdy jej užil švédský psychiatr Magnus Huss (Dušek, Večeřová-Procházková, 2015).

Dle Duška a Večeřové-Procházkové (2015) se za nejčastější příčiny zneužívání a závislosti na alkoholu považuje genetická složka osobnosti, ale také faktory biologické, sociální a psychologické. Nejčastěji jde o kombinace těchto faktorů.

Alkohol je možné třídit dle různých kritérií, například regionálně, ale také podle tříd. Dle regionů lze alkohol dělit na pivo, víno, vodku či například whisky. Dle tříd lze tvrdit, že buržoazní kultura využívá především víno, sekt a whisky. Naopak proletářská kultura se vyznačuje pivem a rumem (Jandourek, 2012). Z obecného hlediska je možné alkohol dělit na rumové likéry, aperitivy, bittersy neboli hořké likéry, agricole, punče a pивní destiláty.

1.2 Závislost na alkoholu

Kasper (2015) uvádí, že zneužívání alkoholu se běžně označuje jako způsob, kdy je alkohol konzumován tak, že vznikají somatická a psychická zdravotní poškození. Závislost na alkoholu se vyznačuje fyzickou závislostí, kdy se bez užití alkoholu dostavuje třes, pocení či například nucení k vrácení se ke konzumaci alkoholu. Taktéž se objevuje závislost psychická. Projevuje se psychickým tlakem, nutkavými impulsy, konflikty a psychosomatickými stresovými stavy. Alkoholismus neboli závislost na alkoholu splňuje veškerá kritéria nemoci.

Dle Světové zdravotnické organizace (WHO, 1952, In: Kasper, 2015) se alkoholismem rozumí excesivní pijáctví, kdy závislost těchto osob na alkoholu dosáhla tak vysokého stupně, že jsou u nich viditelné zřetelné poruchy a konflikty, které souvisejí s jejich duševním i tělesným zdravím. Tyto problémy se týkají také mezilidských vztahů, hospodářských a sociálních funkcí člověka nebo se teprve ukazují počáteční příznaky těchto obtíží.

Fischer a Škoda (2014) uvádí, že o závislosti na psychoaktivní látce, tedy také alkoholu, lze hovořit v případě, kdy je oslabena nebo úplně chybí kontrola jedince nad usilováním o danou látku a nad jejím užíváním. Závislý jedinec se vyznačuje tím, že se snaží drogu čili alkohol získat i navzdory nepříznivým důsledkům. Jedná se o poruchu, při které je možné se setkat také s označením zneužívání neboli abúzus psychoaktivní látky, v tomto případě alkoholu. Při této činnosti dochází k poškozování zdraví. Aby se skutečně jednalo o závislost, musí být doba zneužívání látky nejméně jeden měsíc nebo k užívání látky musí docházet opakovaně v průběhu jednoho roku.

Dle organizace WHO (Fischer, Škoda, 2014) se o závislosti na psychoaktivní látce hovoří tehdy, pokud jsou splněny alespoň tři zmíněné charakteristiky. Závislý je jedinec, který trpí silnou touhou nebo silným puzením si látku opatřit. Současně disponuje problémy se sebekontrolou a sebeovládáním, v souvislosti s danou látkou. Konkrétně člověk nedokáže kontrolovat začátek užívání, trvání či množství. Třetí charakteristikou je výskyt fyziologických symptomů, jestliže jedinec omezuje nebo zastavuje přísun dané látky, tedy alkoholu.

Skála (1986) uvádí celkem čtyři stádia závislosti na alkoholu. V prvním stadiu se jedinec s alkoholem teprve seznamuje. Druhá fáze je varovná, tolerance se zvyšuje a alkohol jedinci čím dál tím více chutná. Třetí stadium je kritické, objevují se výpadky paměti a začínají se objevovat stále větší problémy. Čtvrté stadium je terminální, osoba se opije mnohem rychleji. Postupně dochází až k úpadku osobnosti. Podle Hellera a Pecinovské (1996) se osoby v prvním a druhém stadiu nepovažují za nemocné, jsou stále schopny pití alkoholu kontrolovat. Za chorobné se považuje až fáze třetí a čtvrtá. Obvykle jedinec hledá řešení až na konci čtvrtého stadia.

Mezi základní faktory vzniku závislosti patří dle Krause (2007) dispozice genetické a biologické. Tyto faktory hrají důležitou roli především v případě alkoholu. Důležité jsou též psychické faktory, jako je například nižší míra sebekontroly, ale také emotivní labilita či touha jedince vyhledávat dobrodružství. Důležitou roli hrají též sociální faktory, tedy vliv party, prostředí či rodiny.

Konzumace alkoholu má také své důsledky. Jako pozitivní důsledek lze uvést, že mírná konzumace alkoholu snižuje riziko možného vzniku chorob v oblasti kardiovaskulární. Naopak negativním důsledkem může být vznik hypertenze. U těžkých pijáků též hrozí riziko cévních mozkových příhod. Zvýšená denní konzumace alkoholu

má vliv také na onemocnění jater, zvyšuje riziko kardiomyopatie a může vyvolat poruchy srdečního rytmu. Alkohol je v současné době diskutován také ve spojitosti se zvýšeným nádorovým bujením. Proto je typickým následkem riziko vzniku nádorů horní části trávicího traktu (Ehrmann, Hůlek, 2014).

Dále je možné hovořit o škodlivých účincích užívání psychoaktivních látek, tedy alkoholu. Tyto účinky lze rozdělit do čtyř základních kategorií. První z nich představují akutní či krátkodobé stavy. V takovém případě lze hovořit o intoxikaci po použití látky. Dostavují se přechodné změny v oblastech fyziologických, psychických a také funkcích behaviorálních. Konkrétně se specifická následků liší podle individuálních podmínek člověka, ale také tolerancí vůči dané látce a je dána dalšími okolnostmi. Mezi tyto krátkodobé stavy patří poruchy fyzické koordinace, dochází k poruchám soustředěnosti a je narušeno racionální uvažování. Typicky se objevují stavy zmatenosti, agresivita či suicidální jednání. Zcela závažný důsledek však představuje smrt jako následek akutní intoxikace. Tento důsledek se může týkat u jedinců, kteří mají první kontakt s návykovou látkou, alkoholem (Fischer, Škoda, 2014).

Fischer a Škoda (2014) dále uvádějí, že důsledkem užívání psychoaktivních látek mohou být také chronická zdravotní poškození. Ty vznikají při dlouhodobějším užívání těchto látek. Příkladem je jaterní cirhóza jako důsledek konzumace alkoholu. Po opilosti může následovat depresivní epizoda. Typické je poškození somatické nebo psychické. Dále je třeba zmínit akutní sociální důsledky. Jedná se bezprostřední reakce společnosti na užívání těchto látek. Konkrétním sociálním důsledkem je pak ukončení nebo přerušování vztahu s jinou osobou, ale také uvěznění či zatčení.

Autoři (Fischer, Škoda, 2014) hovoří také o chronických sociálních důsledcích. Ty se pojí k sociálním problémům, jež mají přímý vztah s rodinným a profesním životem jedince. To může vést k rozpadu rodiny, ale také k nezaměstnanosti či například kriminalizaci. Lze shrnout, že mezi hlavní důsledky užívání alkoholu patří důsledky sociální a zdravotní.

Mezi důsledky závislosti na alkoholu dle Jandourka (2012) patří také zátěž pro stát. Konkrétně hovoří o enormních následcích alkoholismu na společnost. Především jde o to, že léčba alkoholiků zatěžuje celý zdravotní systém a také zvyšuje nepřímé náklady. Tito lidé se nemohou nechat zaměstnat, předčasně odcházejí do důchodu a taktéž častěji způsobují dopravní nehody. Zároveň u nich hrozí vyšší rozvodovost.

2 Cigarety

V kapitole bude charakterizován pojem cigarety a kouření cigaret, včetně zmínění souvisejících pojmů jako je tabák a nikotin. Poté bude objasněna stručná historie cigaret. Následně bude popsána závislost na látce nikotin a možná léčba. Taktéž budou zmíněny důsledky kouření cigaret.

2.1 Charakteristika

Frouz a Moldan (2015) uvádějí, že historie užívání tabáku se pojí s obdobím prvního tisíciletí před naším letopočtem. V této době byl tabák užíván v Mayi. Obyvateli amerického kontinentu byl obvykle užíván během náboženských rituálů, ale také k léčebným účelům. Dle Bionce (2020, online) se tabák do Evropy dostal ze Spojených států amerických. Původně byla tato látka žvýkána a byly kouřeny listy. Rostlina byla postupně šířena po celé krajině. Již v době objevení Ameriky Columbem, tedy v roce 1492, byl tabák rozšířen po celé Americe a blízkých ostrovech.

Hlavní podíl na rozšíření tabáku po Evropě však mají Portugalci. Právě oni v 16. století začali tabák v Evropě pěstovat. Užívali ho nejenom ke kouření v dýmkách, ale také ve formě šňupacího prášku. V té době bylo pořízení dýmky drahou záležitostí, proto se kouření stalo původně pouze zálibou vyšších společenských vrstev. Až s příchodem klasických cigaret a zápalek byla odstartována skutečná pandemie tabakismu, která trvá až do dnes. Zmíněný vynález cigaret je připisován turecko-egyptské válce, která se odehrála roku 1832. Zápalky byly vynalezeny až v roce 1952. Cigarety se tak staly levnou záležitostí, která je dnes dostupná už všem (Frouz, Moldan, 2015).

Na počátku 20. století byly již prodány miliardy doutníků a také cigaret. Průběh 20. století přinesl další zvýšení spotřeby cigaret, vše urychlil vědecký pokrok. Současně začal růst odpor proti kouření. Až v roce 1950 došlo na základě epidemiologických studií k propojení kouření a možného vzniku rakoviny plic a dalšími nemocemi. Taktéž poprvé začala negativní propagace tabáku v reklamních kampaních. V roce 1965 byl přijat zákon o nutnosti uvádění varovného štítku na produktech cigaret (Bionce, 2020, online).

V současné době je možné se setkat kromě cigaret, které jsou nejvíce užívané, s mnoha dalšími tabákovými výrobky. Dle platné legislativy je možné tabák dělit na tabák ve formě listů, dýmkový tabák, tabák určený k ručnímu balení cigaret, existuje taktéž

bezdyšný tabák, žvýkací tabák, šňupací tabák, tabák určený k orálnímu použití, klasické cigarety či doutník. V dnešní době je třeba, aby učitelé a rodiče měli zkušenosti také s existencí nikotinových sáčků bez obsahu tabáku. Výrobek je bez tabáku, ale obsahuje nikotin a je určen k orálnímu užití. Typický je také doutníček, tabák určený pro vodní dýmku a neméně významný je v současné době nový tabákový výrobek. Neméně významný je v současné době bylinný výrobek určený ke kouření, elektronická cigareta, náhradní náplně do elektronických cigaret a další výrobky. Cigarety se řadí mezi nejčastěji užívané formy tabákových a nikotinových výrobků (Kulháněk, Šejvl, 2022). Cigarety je možné charakterizovat jako prostředek, který je plněn tabákovou směsí. Jednotlivé firmy tuto tabákovou směs upravují tak, aby byl prožitek kouření cigaret co největší a současně byl vznik závislosti na cigaretě co nejjednodušší. Tabákový kouř je možné charakterizovat obsahem čtyř až pěti tisíc chemikálií, z toho je asi sto těchto látek karcinogenních. Další obsažené látky jsou toxické a alergizující. Též mají mutagenní účinky. Tabákové výrobky obsahují také aditiva, ovšem nemusejí být jako u potravin povinně uváděny (Müllerová, Aujezdská, 2014).

Za tabák se považují sušené a fermentované listy lilkovité rostliny nazývané se *Nicotiana tabacum*. Nejčastěji se tabák konzumuje v podobě kouření, výjimečně se šnupe nebo žvýká. Kuřák je zatěžován cizorodými látkami. Jeho zatížení závisí na kvalitě tabáku a použití filtru. Důležitou roli hraje také rychlost hoření neboli teplota spalování, ale také hloubka inhalace. Tabák obsahuje zhruba 0,2 % až 5 % nikotinu. Ten se v tabákovém kouři nachází v malých částech dehtu (Lüllmann, Mohr, Hein, 2020).

Biochemické děje spojené s kouřením přinášejí krátkodobý pocit pohody, ale také přinášejí dobrou náladu a navozují stav uklidnění jedince. Po dokouření cigarety se nikotin z těla rychle vylučuje, což má přímou souvislost s poklesem dopaminu v mozku (Müllerová, Aujezdská, 2014). Nešpor a Csémy (1994) doplňují, že při užívání návykových látek lze pozorovat různé varovné znaky, jež se u jedinců objevují. Například při užití pervitinu se objevuje zrychlený tep či rozšířené zornice. Typická je též nespavost, pocení či bolesti hlavy. Bajčiová, Tomášek a Štěrba (2011) uvádějí, že mezi typické varovné signály při kouření cigaret patří plicní symptomy. Za nejčastější příznak se považuje kašel, hemoptýza neboli vykašlávání krve jako vliv nahlodání bronchiálních cév nádorem. Mladý člověk si něčeho takového nemusí povšimnout, protože může jít

pouze o krvavé nitky ve sputu. Jestliže se jedná o symptomy lokálně pokročilého karcinomu, pak je projevem bolest na hrudi.

2.2 Závislost na nikotinu

Závislost na nikotinu je velmi podobná závislosti na kokainu či heroinu. Vznik závislosti je spojen se vstupem látek do cest dýchacích. Jedná se o jednu z nejrychlejších způsobů vpravení látek do organismu (Müllerová, Auzjezdská, 2014). Tabák se společně s alkoholem považuje za nejvíce rozšířenou rekreační drogu. Při nedostatku nebo odeření této látky se proto může dostavit abstíně jako syndrom závislosti. Tím se rozumí různě kombinované příznaky různé závažnosti. Právě tento odvykací syndrom je základním ukazatelem při stanovení závislosti. Syndrom se liší i podle toho, o jakou dlouhodobě užívanou látku se jedná (Kalina, 2001).

Kalina (2015) dodává, že závislost na cigaretách, tedy nikotinu, vzniká zmnožením receptorů, které jsou citlivé na nikotin v mozku, především ve ventrální tegmentální oblasti. Závislost je možné určit podle toho, jak rychle po probuzení má kuřák potřebu si zapálit cigaretu. Obvykle si závislý kuřák zapaluje cigaretu do šedesáti minut po probuzení. Švihovec a kol. (2018) dodávají, že závislost na cigaretách, respektive tabáku, se nejčastěji řeší jako léčba mnohoúrovňová. Základním předpokladem léčby je dostatečná motivace závislé osoby. Lze využívat substituty nikotinu jako náplasti, žvýkačky či inhalace.

Meinking (2014) podotýká, že nikotinová závislost se odvíjí od tolerance. Noví kuřáci obvykle začínají s několika málo vykouřenými cigaretami za den, obvykle do pěti cigaret denně. Postupně se však jejich tělo adaptuje na dané množství nikotinu. Aby bylo dosaženo stejného efektu jako na začátku, je potřeba cigaret stále více. Lidé nakonec vykouří patnáct až dvacet, mnohokrát však i více, cigaret za den. Tolerancí se tedy rozumí stav, kdy k dosažení stejného efektu, je zapotřebí mnohem více drogy.

V současné době probíhá boj proti kouření ve dvou základních oblastech, a to v rámci celé populace, ale také na úrovni individuální, kdy dochází ke každodennímu kontaktu nemocného a lékaře. V rámci řešení závislosti na cigaretách je potřeba ze strany lékaře poskytovat informace o obecné škodlivosti kouření, dále je třeba nemocnému zdůrazňovat negativní význam kouření. Je třeba přimět závislého kuřáka k myšlence, že nikdy není pozdě skončit s kouřením (Marek, 2010).

Kromě zmíněných informací je třeba podotknout, že obecně stoupají počty kuřáků, významný je rostoucí podíl dívek. Autoři zmiňují, že návyk kouření nevzniká rychle. Mladí lidé procházejí stadiem přípravy, poté následují první pokusy, dostavuje se příležitostné kouření. To vše předchází situaci, než se osoba stane pravidelným kuřákem. Důležitá je následující skutečnost: „*Postupný nárůst kouření je v ČR monitorován již u dětí od věku 10 let.*“ (Krejčí, Hošek, a kol., 2016, s. 182). Bohužel tabákový průmysl představuje cigaretu jako něco, co mladým lidem umožňuje vstoupit do světa dospělých, a tak dosáhnout zakázaného potěšení (Krejčí, Hošek, a kol., 2016).

Jako zásadní důsledek kouření cigaret lze uvést zvýšené riziko vzniku cévního onemocnění neboli ischemickou chorobu srdeční, respektive srdeční infarkt. Též se objevuje porucha prokrvení centrálního nebo periferního nervového systému. Laicky se jedná o mozkovou mrtvici nebo takzvanou kuřáckou nohu. S největší pravděpodobností je tento důsledek vyvolán chronickým působením nikotinu. Důsledky kouření cigaret neplynou pouze z obsaženého nikotinu, nýbrž jsou na vině i další látky obsažené v tabákovém kouři (Lüllmann, Mohr, Hein 2020).

Autoři (Lüllman, Mohr, Hein 2020) dále podotýkají, že statistické studie dokazují přímou závislost rizika smrti srdečního infarktu nebo bronchiálního karcinomu s počtem denně vykouřených cigaret. Jako vážný důsledek kouření cigaret je možné vidět také odchod cigaretového kouře do okolního vzduchu. Tím se k pasivním kuřákům dostává takzvaně zředěný tabákový kouř. Bylo prokázáno, že pasivní kuřáci trpí úplně stejnými onemocněními, která jsou typická pro aktivní kuřáky. Často jsou však tato onemocnění v menším rozsahu. Neméně důležitým důsledkem kouření cigaret je negativní ovlivnění embrya v případě těhotenství ženy.

Kromě důsledků kouření je třeba se zamýšlet nad současným prostředím, které lze pojímat jako příčinu užívání návykových látek. Společnost se vyznačuje nejasnými společenskými normami a zákony. Současná společnost nedisponuje dostatkem příležitostí k vlastnímu uplatnění a současně se vyznačuje snadnou přístupností k návykovým látkám. Typická je též existenční nejistota. Lze tvrdit, že mládež žijící v takovém prostředí vnímá netolerantnost, uvědomuje si rozporuplné chování ze strany dospělých a tyto nejistoty života často řeší experimentováním s návykovými látkami. Současně nachází řešení v protispoločenském jednání (Frouz, Moldan, 2015). Autoři

zcela vhodně zmiňují následující tvrzení: „*Mládež žijící ve společenském prostředí, které omlouvá užívání drog, je náchylnější k jejich užívání.*“ (Frouz, Moldan, 2015, s. 154).

Na základě údajů Světové zdravotnické organizace (WHO) zemře na celém světě na následky kouření více než 5, 4 milionů lidí. V České republice se jedná o počet osmnáct tisíc lidí ročně jako důsledek aktivního kouření a tři tisíce lidí ročně umírá na důsledky pasivního kouření. Vrcholem kouření bylo období 60. a 70. let. Od této doby počet kuřáků mírně klesá. Výzkumy prokázaly, že v České republice pravidelně kouří 30 % občanů ve věku 15 až 64 let. Jedná se o výsledky reprezentativní studie SZÚ „Zdraví a škodlivé látky.“ (Csémy a Sovinová, 1996, In.: Frouz, Moldan, 2015, s. 154).

Zcela zásadní informací je, že 80 % kuřáků začíná s kouřením ještě před 18. rokem věku. „*U těchto mladistvých vzniká závislost na nikotinu velmi rychle, proto se dětský kuřák velmi často stává na nikotinu celoživotně závislým.*“ (Frouz, Moldan, 2015, s. 156). Jelikož je velmi těžké ovlivňovat dospělé kuřáky, je vhodné se zaměřit především na primární prevenci vzniku této chronické, ale také recidivující a letální choroby. Autoři taktéž zmiňují, že Česká republika se již tradičně řadí mezi nejvíce laxní evropské státy, co se týče nekuřácké politiky. Konkrétně se prevence tabakismu v České republice zaměřuje až na samotnou léčbu závislosti (Frouz, Moldan, 2015).

3 Osobnost žáka druhého stupně

Kapitola se zaměří na vývoj dospívajících osob v období časně adolescence a v období střední adolescence. V obou těchto obdobích bude objasněn vývoj tělesný, psychický a sociální.

Žáky druhého stupně základních škol lze charakterizovat jako dospívající osoby ve věku 11 až 15 let. Obecně je možné adolescenci nebo dospívání vnímat jako období, ve kterém si osoby začínají více uvědomovat sebe sama a je pro ně důležité, že dochází k formování identity jedince. Dospívání je nejčastěji chápáno jako přelom mezi dětstvím a dospělostí. Dochází ke komplexní proměně v životě člověka, což souvisí s modifikací všech složek osobnosti. Ve spojitosti s žáky druhého stupně základních škol lze hovořit o období časně adolescence neboli prepubertě, která připadá na věk 11 až 12 let a střední pubertě, kterou jsou žáci ve věku 13 až 16 let (Žaloudíková, 2013, online). Langmeier a Krejčířová (2006) nazývají období mezi jedenácti a patnácti lety jako období pubescence.

3.1 Vývoj v období časně adolescence

Období časně adolescence znamená vývojové období, které zasahuje do vývoje tělesného, psychického a sociálního. **Tělesný vývoj** znamená především změny tělesného složení. Především u dívek se zvyšuje množství tělesného tuku, chlapci se stávají svalnatějšími a množství tuků se u nich nemění nebo má charakter spíše klesající. **Psychický vývoj** se odvíjí od skutečnosti, že vývoj mozku a nervového systému je obvykle ukončen ve dvanácti letech. Jedinci si již dokážou vytvářet hypotézy a praxí je ověřovat. Taktéž již uplatňují abstraktní myšlení. To znamená, že žák tohoto věku dokáže domýšlet důsledky svého chování, za pomoci logického uvažování, tedy i bez své vlastní zkušenosti. V tomto věku je dále osoba schopná spolupráce s lékařem. Též je typické zvyšování zájmu o hru, roste soutěživost, která již není založena na možnosti náhodné výhry (Stožický, Sýkora, 2015).

Sociální vývoj znamená, že se jedinec pohybuje ve třech prostředích, a to v rodině, ve škole a ve skupině vrstevníků. Období je začátkem nezávislosti na rodině. Proto je často porušena rovnováha v rodině. Objevuje se touha jedince po soukromí. Spory jsou obvykle vedeny s jedním rodičem. V rodině vzniká napětí, proto

se jedinec obrací ke kamarádům stejného pohlaví. Již v tomto věku dochází k rozvoji schopnosti v oblasti empatické. Dochází k rozvoji přátelství, které je orientováno na vrstevníky stejného pohlaví a současně se objevují tendence společných aktivit. Lze proto tvrdit, že se jedná o přátelství spíše mělké a povrchní. To platí ve stejné míře pro chlapce i děvčata (Stožický, Sýkora, 2015).

Vymětal (2010) podotýká, že přechod mezi jednotlivými obdobími je zcela plynulý. Současně uvádí, že v současné době dochází k celkovému vývojovému zrychlování, což znamená, že se urychluje také dospívání dětí. Tím vznikají větší individuální rozdíly mezi dospívajícími osobami. Tyto a další rozdíly tak stále více zasahují do školní docházky na základní škole. Již v tomto období se projevuje touha po hledání sebe sama a s tím souvisejí zmatky a neurčité touhy. Objevují se vnitřní i vnější konflikty. Přesto osobnost roste a formuje se. Člověk se snaží zařadit do skupiny. Pokud se mu to nepovede, pak prožívá trýznivé pocity osamělosti.

3.2 Vývoj v období střední adolescence

Období střední adolescence neboli puberty též přináší změny ve vývoji tělesném, psychickém a sociálním. **Tělesný vývoj** je poznamenán tím, že růst jedince je v tomto období nejvíce dramatický. Vrcholí křivka růstu a poté vrcholí také křivka přírůstku váhy. Pokračuje stav, kdy se u děvčat zvětšuje množství tukové tkáně. A u chlapců se zvětšuje svalovina. U chlapců se objevují poměrně velké nohy a ruce, což často působí neohrabaně. Taktéž jsou typická široká ramena. Naopak u dívek se formuje ženský tvar těla, včetně široké pánve. V oblasti **psychického vývoje** dále pokračuje rozumový vývoj, stejným způsobem jako v předchozím období (Stožický, Sýkora, 2015).

Sociální vývoj zůstává též podobný jako v předchozím období. U chlapců se objevuje snaha vyniknout ve skupině a pokud je to možné, stát se nezávislým na rodičích. U děvčat je typické vytváření přátelství ve dvojicích. I nadále se mění vzájemné vztahy mezi dětmi a rodiči. Konkrétně v tomto období vrcholí příklon potomka k jednomu z rodičů. Tato skutečnost může vést k porušení rovnováhy v rodině. Sociální skupiny se obvykle rozšiřují o členy opačného pohlaví, kteří spolu začínají tvořit dvojice. Jedná se proto o začátek takzvaného chození s klukem či holkou. Období není typický pro sexuální styk, přesto kvůli malé informovanosti může dojít k nežádoucímu těhotenství nebo přenosu sexuálních chorob (Stožický, Sýkora, 2015).

Základním vývojovým úkolem období adolescence je dosažení identity. Právě ta umožňuje jedinci čelit světu zcela autonomně, koherentně, ale také zodpovědně. Pojí se k procesu sebepoznávání. Vychází ze schopnosti spojovat minulou a přítomnou zkušenost s budoucí představou. Způsoby dosahování identity jsou zcela individuální. Adolescentní moratorium, tedy odklad hledání, kým se jedinec stane, ve spojení s explorací, znamená výzvu, příležitost, ale také sociální a zdravotní riziko (Macek, 2001, In.: Sobotková, 2014).

Sobotková (2014) doplňuje, že pokud nemá dospívající osoba dostatečný prostor a má pouze malou příležitost ke smysluplnému začlenění do světa dospělých, pak hrozí hledání nežádoucích, rizikových až nebezpečných cest k formování vlastní identity. Například může jít o party s delikventním zaměřením, různé sekty či experimentování s drogami. Vágnerová a Lisá (2021) zmiňují, že dospívající osoby se snaží vymezit svoji vlastní identitu na základě svých vlastních představ. Z toho důvodu se rozvoj identity stává klíčovou proměnou adolescentního vývoje. Zajímavé je, že na počátku období dospívání je sebepojetí dospívajících založeno převážně na rodičovském hodnocení, postupně však čím dál tím více vychází z osobních zkušeností jedince a ze srovnávání s vrstevníky.

4 Konzumace alkoholu a cigaret u žáků 2. stupně ZŠ v České republice

V kapitole budou uvedeny výsledky proběhlých výzkumů v oblasti konzumace alkoholu a cigaret u žáků druhého stupně na základních školách v České republice.

Výzkumy z předchozí let ukazují velice zajímavé, často až alarmující údaje. Výzkum, který byl proveden v listopadu roku 2017 mezi 8644 respondenty ve věku 11 až 21 let z pražských základních a středních škol, ukázal následující údaje. Mezi žáky je nejvíce rozšířená konzumace alkoholu. Alespoň jednou jej vyzkoušelo 76 % dotázaných a 15 % jej pije pravidelně. Autoři dodávají, že cigarety vyzkoušelo alespoň jednou 42 % účastníků výzkumu (Líbal, Petrenko, 2017, online).

Ovšem pro účely této práce je lepší uvést výzkumy, které jsou zaměřeny na věk 11 až 15 let. Všechny výzkumy, které budou interpretovány v následujícím textu se zabývali konzumací alkoholu i cigaret. V následujících podkapitolách budou popisovány obě části výzkumu, ovšem budou rozdělené zvlášť, nejdříve na užívání alkoholu a poté na užívání cigaret žáky 2. stupně ZŠ.

4.1 Konzumace alkoholu u žáků 2. stupně ZŠ

Základní školy v městské části Praha 12 provedly výzkum v oblasti prevence v adiktologii u žáků šestých až devátých tříd. Průzkum se konal v listopadu a prosinci roku 2013. 43 % dotázaných uvedlo, že má častější zkušenost s konzumací alkoholu. Z toho 76 % z devátých tříd a 22 % z tříd šestých. Zkušenost s alkoholem mají častěji žáci s horším studijním prospěchem a též mají častější zkušenost chlapci nežli dívky. Bylo zjištěno že průměrný věk první konzumace alkoholu připadá na věk 11 a třičtvrtě roku. Opilost opakovaně zažilo 14 % dotázaných a opakovanou konzumaci alkoholu připustila téměř polovina respondentů (Hanusová a Dosoudil, 2013, online).

Obdobný průzkum provedla základní škola a mateřská škola Chlum v únoru roku 2017 mezi 29 žáky. Z otázky, zdali se respondent, tedy žák šesté až deváté třídy, napil alkoholu, vyšlo, že téměř 59 % se alkoholu někde napilo, 24 % dokonce alkohol příležitostně pije a 27 % tak prozatím neučinilo. Nejčastěji zkusili žáci alkohol ještě před pátou třídou, tedy před věkem deseti let (základní škola a mateřská škola Chlum, Dotazník cigarety, alkohol, 2017, online).

Další takový průzkum byl proveden u žáků 9. tříd na vybraných základních školách ve městě Tábor v červnu roku 2012. Na průzkumu se podílelo 111 respondentů. Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že 96 % žáků mělo zkušenosti s konzumací alkoholu. Největší skupinou byli žáci, kteří pili alkohol vícekrát, a to až 79 % dotázaných. Pouze 6 % respondentů ochutnalo alkohol pouze 1–2krát a poté s konzumací nepokračovalo. Mezi 11 % dotázaných byli žáci, kteří užili alkohol 3–10krát. Pouhých 4 % respondentů uvedlo, že alkohol neochutnali. Denně konzumaci alkoholu uvedlo 5 % respondentů, jedenkrát týdně se napije 47 % dotázaných, 33 % se napije měsíčně a 15 % si nedá nikdy. Podle průzkumu se 48 % dotázaných, kteří někdy pili alkohol, poprvé s ním setkala ve věku 11 let nebo dříve. 24 % respondentů ochutnalo alkohol poprvé ve věku 12 let a 17 % ve věku 13 let. Pouze 7 % dotázaných okusilo alkohol až ve věku 14 let a jen 4 % v 15 letech (Válková, 2012, online).

V březnu 2015 byl uskutečněn průzkum, formou dotazníkového šetření, na užívání alkoholu a tabákových výrobků mezi 625 žáky druhého stupně základních škol v Olomouci. V 6. třídách 74 % žáků alkohol ochutnalo, 26 % žáků alkohol nikdy nezkusilo. 80 % ochutnalo alkohol mezi 9. – 12. rokem věku, 3 % ve 13 a více letech. Před svým 9. rokem věku ochutnalo alkohol dokonce 17 % dotázaných. Nyní se alkoholu napije 34 % dotázaných. Z toho 6 % se napije 2–3krát za dva týdny, 18 % jednou měsíčně, 43 % se napije jednou za půl roku a 33 % žáků alkohol konzumuje méně často. Alkohol se nyní vůbec nedotkne 66 %. V 9. třídách alkohol ochutnalo 96 % žáků a 4 % nikoliv. Mezi 9. a 12. rokem věku ochutnalo alkohol poprvé 44 % dotázaných. Ve věku 13 let a více poprvé pilo alkohol 43 % respondentů, a 13 % žáků ochutnalo alkohol dokonce před svým 9. rokem věku. 69 % žáků alkohol konzumuje i nyní. 3 % žáků pravidelně konzumuje alkohol 2–3krát týdně, 6 % žáků se alkoholu občas napije asi 2–3krát za dva týdny, 31 % žáků si alkohol dopřije přibližně jednou za měsíc, 34 % žáků si alkohol dá asi 1x za půl roku a 26 % žáků konzumuje alkohol méně frekventovaně. Alkohol nekonzumuje vůbec 31 % žáků (Kyša, 2015, online).

Mravčík a kol. (2021) zjistili, že zkušenost s užíváním alkoholu má 17 % jedinců ve věku 11 let, 43 % osob ve věku třinácti let a 76 % ve věku 15 let. Co se týče opakované zkušenosti s opilostí, pozitivní zkušenost má 1 % jedenáctiletých, 5 % třináctiletých a 24 % osob ve věku patnácti let. Ve výzkumu bylo zjištěno, že zásadním mezníkem pití alkoholu je přechod ze základní školy na střední.

4.2 Konzumace cigaret u žáků 2. stupně ZŠ

Kulháněk a Šejvl (2022) uvádějí, že období druhého stupně základní školy je typické tím, že již proběhly iniciační experimenty. V tomto období je typické formování postojů žáků k tabákovým výrobkům, takže značný vliv mají přitom vrstevníci. Lze proto hovořit o kritickém období, jež slouží jako přechod ke kouření pravidelnému či příležitostnému. Užívání výrobků z tabáku či nikotinových sáčků se u dětí a dospívajících nejčastěji vyskytuje ve formě experimentování, typické je též příležitostné užívání, kterým je méně než jedna cigareta jednou týdně. Užívání může mít formu pravidelného užívání, kterým se rozumí alespoň jedna cigareta jednou týdně a užívání denní, tedy alespoň jedna cigareta jednou denně.

Zmiňovaný výzkum na základních školách v městské části Prahy 12 ukázal, že ve zkoumaném roce kouřilo 9 % dotázaných, především šlo o žáky devátých tříd (Hanusová a Dosoudil, 2013, online).

Z dotazníkového šetření na základní škole a mateřské škole Chlum bylo zjištěno, že téměř 35 % žáků již někdy zkusilo kouřit cigaretu, zbylá část, tedy 65 % tuto zkušenost nemá. Nejvíce účastníků přitom zkusilo cigaretu poprvé ve třinácti letech. Nejčastějším důvodem bylo to, že to jednoduše chtěli zkusit (Základní škola a mateřská škola Chlum, Dotazník cigarety, alkohol, 2017, online).

Průzkum na základních školách ve městě Tábor dospěl k výsledku, že z celkového počtu dotázaných žáků, 23 % z nich nikdy nezkusilo kouření. 21 % respondentů kouřilo 1–2krát. 5 % respondentů kouřilo opakovaně, ale maximálně desetkrát. Největší skupina, tedy 51 % respondentů, kouřila vícekrát. K dennímu kouření se přiznalo 25 % z nich, 5 % si zapálí cigaretu alespoň jednou týdně, 4 % kouří cigaretu jednou nebo dvakrát za měsíc, 66 % dotázaných nekouří cigarety pravidelně. Podle výzkumu se ukázalo, že 22 % respondentů, kteří zkusili kouřit, vykouřilo svou první cigaretu ve věku 11 let nebo dříve. 27 % respondentů okusilo cigaretu poprvé ve věku 12 let. 32 % respondentů zkusilo kouřit ve věku 13 let a 15 % ve věku 14 let. Pouze 4 % respondentů zkusilo kouřit až ve věku 15 let nebo později (Válková, 2012, online).

V šestých třídách základních škol v Olomouci se zjistilo, že kouřit cigaretu zkoušelo 20 % žáků, zatímco 80 %. 76 % respondentů okusilo kouření cigaret poprvé mezi 9. a 12. rokem věku, zatímco 10 % respondentů ve 13 letech nebo později. Pouze 14 % respondentů se pokusilo o kouření cigaret před svým 9. rokem věku. 6 % žáků

projevuje příležitostný zájem o kouření cigaret. Zhruba 11 % studentů si zapálí cigaretu 2–3krát týdně, stejný podíl asi 2–3krát za týden, jednou za měsíc nebo jednou za půl roku. Nicméně, 56 % studentů si cigaretu zapálí méně často. 94 % žáků se vůbec nepodílí na této činnosti. A v devátých třídách cigaretu vyzkoušelo 62 % dotázaných a 38 % nikoliv. 35 % respondentů experimentovalo s kouřením cigaret poprvé v období mezi 9. a 12. rokem věku, zatímco 60 % to zkusilo ve věku 13 let nebo později. Pouze 5 % respondentů uvádí, že začali kouřit cigarety před dosažením 9. roku věku. 21 % žáků zaznamenává aktuální příležitostné kouření cigaret. 52 % žáků si zapálí cigaretu každý den, 21 % žáků si zapálí cigaretu asi 2–3krát týdně, 9 % žáků si zapálí cigaretu asi 2–3krát za dva týdny, stejné procento, tedy 9 %, si zapálí cigaretu asi jednou za měsíc, 6 % žáků si zapálí cigaretu asi jednou za půl roku, a pouze 3 % žáků si cigaretu zapálí méně často. 79 % žáků se nepodílí na této činnosti (Kyša, 2015, online).

5 Empirická část

V praktické části této bakalářské práce byl proveden průzkum s využitím dotazníkového šetření. Průzkum se primárně věnuje otázce užívání alkoholu a cigaret žáky 2. stupně základních škol. Na základě předešlých výzkumů vedených na toto téma, které byly provedeny v minulosti v České republice a v Evropské unii, byl stanoven hlavní cíl výzkumu, kterým je zjištění, jak se chovají v oblasti užívání alkoholu a cigaret žáci 6. a 9. tříd základních škol v různých oblastech Královehradeckého kraje.

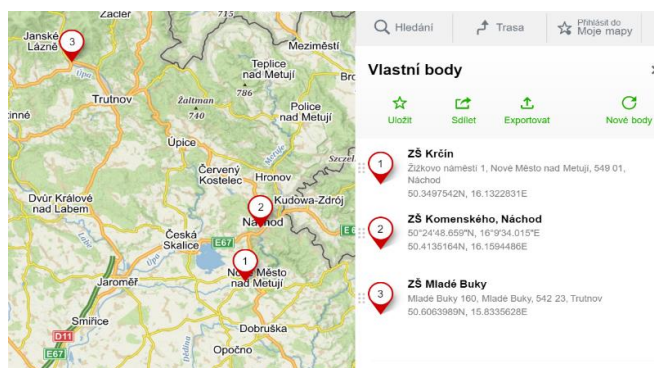
Projekt výzkumného šetření

Na základě dřívějších výzkumů byl v první fázi výzkumného šetření identifikován výzkumný problém. Podle statistických dat získaných v rámci dříve provedených výzkumů byly následně sestaveny vědecké hypotézy, aby bylo jasné, co bude bakalářská práce zkoumat. Třetí etapa spočívala v určení cíle výzkumu a formulaci výzkumných otázek do dotazníku, který vyplňovali žáci ZŠ tak, aby z dat získaných zodpovězením těchto otázek bylo možné potvrdit nebo vyvrátit stanovené hypotézy. Po sběru dat následovala analýza výsledků a celkové vyhodnocení výzkumu.

Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor se skládá z žáků 6. a 9. ročníků třech základních škol. Konkrétně se jedná o jednu školu městskou, kterou je ZŠ Komenského Náchod (Komenského 425, 54701 Náchod) a dvě školy na venkově, kterými jsou ZŠ a MŠ Mladé Buky (Mladé Buky 160, 54223 Mladé Buky) a ZŠ a MŠ Krčín (Žižkovo náměstí 1, 54901 Nové Město nad Metují – Krčín).

Obrázek 1: Poloha vybraných základních škol

Zdroj: mapy.cz

O vyplnění anonymního dotazníku jsem žáky požádala osobně. Celkem můj dotazník vyplnilo 201 respondentů. 107 respondentů ze školy městské a 94 respondentů ze škol na venkově. Vyplnění dotazníku neodmítl žádný z žáků. Pro vyloučení vlivu pedagogů na respondenty a jejich odpovědi nebyli pedagogové během vyplňování dotazníků ve třídách přítomni.

Výběr výzkumného souboru byl pečlivě zvažován (Gavora, 2000) s ohledem na relevantní charakteristiky respondentů výzkumu. Hlavními charakteristikami respondentů bylo místo, kde ZŠ navštěvují, pohlaví (mužské a ženské) a věk (11-15 let). Rozptyl věku byl specificky zvolen s ohledem na dospívající období a vysoký počet nezletilých respondentů, kteří podle české legislativy nesmějí užívat alkohol a cigarety. Vzhledem k těmto omezením se výzkumný soubor zaměřil na žáky základních škol v této věkové kategorii. I vzhledem k předchozím výzkumům byly vybrány ročníky věkově odpovídající hranicím věkového intervalu, tj. 6. a 9. ročník.

Tabulka č. 1 zobrazuje sledované charakteristiky respondentů dotazníkového šetření z 6. ročníku.

Tabulka 1: Charakteristiky souboru respondentů z 6. ročníku

6. ročník			
Město		Vesnice	
Chlapci:	Dívky:	Chlapci:	Dívky:
25	22	26	24
Chlapci celkem:		51	
Dívky celkem:		46	
Žáci 6. ročníku celkem:		97	

Tabulka č. 2 zobrazuje sledované charakteristiky respondentů dotazníkového šetření z 9. ročníku.

Tabulka 2: Charakteristiky souboru respondentů z 9. ročníku

9. ročník			
Město		Vesnice	
Chlapci:	Dívky:	Chlapci:	Dívky:
35	25	27	17
Chlapci celkem:		62	
Dívky celkem:		42	
Žáci 9. ročníku celkem:		104	

Výzkumný problém

Výzkumným problémem této bakalářské práce je zkušenost žáků šestých a devátých tříd s užíváním alkoholu a kouřením cigaret.

Cíl výzkumného šetření

Cílem praktické části práce je tedy zjištění aktuálního výskytu tohoto negativního chování u žáků šestých a devátých tříd a provedení základní analýzy tohoto chování u žáků, kteří s cigaretami a alkoholem mají zkušenost.

Zjišťovanými parametry nevhodného chování respondentů výzkumu jsou zkušenost s alkoholem a cigaretami, četnost konzumace a jejich spotřebitelské preference.

5.1 Hypotézy

Hypotézy výzkumu by měly striktně vycházet z dostupných poznatků o zkoumaném fenoménu. Hypotézy slouží k posunu našeho poznání tím, že ověřují nebo zpochybňují existující teorii a připravují ji na důkladné empirické zkoumání. Hypotézy tak rozvíjejí naše chápání zkoumaného jevu a pomáhají vytvářet základ pro konkrétní výzkumné postupy a analýzy (Gavora, 2000).

Hypotézy

Následující hypotézy byly stanoveny v souladu s výzkumným cílem a problémem a jsou zde nejprve vysloveny, následuje stručné vysvětlení jejich vzniku.

Hypotéza 1: Chlapci mají větší zkušenost s užíváním alkoholu a cigaret než dívky.

První hypotéza se opírá o Průzkum žáků 6. - 9. tříd městské části Praha 12 (Hanusová a Dosoudil, 2013, online). Průzkum byl uskutečněn na základě zadání Městské části Praha 12. Autoři chtěli prozkoumat problematiku prevence v adiktologii mezi žáky 6. až 9. tříd základních škol. Jejich cílem bylo zmapovat trend v užívání návykových látek, zjišťovat míru spokojenosti žáků se svým životem, jejich preference volnočasových aktivit a postoje k otázkám životního stylu. Autoři mimo jiné zjistili, že s alkoholem má

zkušenost 50 % chlapců a 36 % dívek. S cigaretami má zkušenost 38 % chlapců a 31 % dívek.

Hypotéza 2: První zkušenost s alkoholem a cigaretami mají chlapci v dřívějším věku než dívky.

Druhá hypotéza je stanovena na výsledcích provedeného výzkumu na základních školách Zborovice a Smržovka (Šuta, 2012, online). Hlavním cílem bylo provést komplexní analýzu problematiky konzumace alkoholu u dospívajících jedinců a zjistit, jaké byly jejich prvotní zkušenosti s užíváním alkoholu. Z výzkumu mimo jiné vyplynulo, že 37,9 % chlapců a 28,4 % dívek uvedlo, že poprvé vyzkoušeli alkoholický nápoj před dosažením dvanáctého roku věku.

Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (Chomynová a kol., 2015, online). Cílem studie je zmapovat míru užívání návykových látek mezi evropskými školáky. V této studii byl mimo jiné zkoumán rozsah užívání návykových látek v ČR a Evropě podle pohlaví. Kouření do 13 let věku uvedlo 45,2 % chlapců, 40,3 % dívek. Pití alkoholu do 13 let věku uvedlo 71,7 % chlapců, 65,2 % dívek.

Hypotéza 3: Žáci devátých tříd užívají alkohol více než žáci šestých ročníků.

Třetí hypotéza vychází ze zprávy o alkoholu v roce 2021 (Mravčík a kol., 2021). Ve zprávě lze dohledat průzkum mezi žáky 2. stupně ZŠ a SŠ v Praze. V 6. třídách uvedlo konzumaci alkoholu v posledních 12 měsících 20,8 % žáků, zatímco v 9. třídách přiznalo konzumaci alkoholu 63,3 % žáků.

Hypotéza 4: Žáci devátých tříd užívají cigarety více než žáci šestých ročníků.

Čtvrtá hypotéza vyplývá ze zprávy o tabákových, nikotinových a souvisejících výrobcích v České republice 2021 (Mravčík a kol., 2021). Ve zprávě se nachází studie Univerzity Palackého v Olomouci z roku 2018, kde byla zkoumána prevalence denního kouření mezi žáky ZŠ a SŠ rozdělených do skupin podle věku. Ve věku 11 let denní kouření nepřiznal žádný z respondentů, zatímco ve věku 14 let se k tomu přiznalo 2,2 % a ve věku 15 let 3,2 % žáků základní školy.

Hypotéza 5: Na venkově bude zkušenost žáků s alkoholem větší než ve městech.

Pátá hypotéza vychází z výzkumu o užívání návykových látek ve vzorku žáků základní školy ve městě a na vesnici (Štěpánová, 2011, online). Četnost užívání alkoholu v městské škole je 66,2 % a na vesnici podle tohoto výzkumu konzumuje alkohol 83,7 % respondentů.

Dalším výzkumem na toto téma je výzkum o informovanosti žáků vybraných vesnických a městských základních škol na okrese Rakovník o rizicích užívání návykových látek – alkoholu a tabáku (Klatovský, 2022, online). V dotazníku, který byl předložen žákům vybraných škol byla položena otázka: „*Užívají tvoji spolužáci cigarety a alkohol?*“. Na tuto otázku v městských školách odpovědělo „*ano, ale pouze někteří*“ 71,1 % žáků a na školách vesnických 66,7 %. Na tuto otázku též byla možnost odpovědi „*ano, většina*“. Tuto možnost si vybralo 18,2 % respondentů z městských škol a 6,8 % ze škol vesnických. Ačkoli tato vědecká práce nerozlišuje mezi cigaretami a alkoholem, ale konzumaci alkoholu i cigaret vnímá jako rizikové či nevhodné chování, data, resp. výstupy z této práce slouží jako relevantní soubor podkladů pro stanovení této hypotézy.

Hypotéza 6: Na venkově bude zkušenost žáků s cigaretami nižší než ve městech.

Šestá a poslední hypotéza stanovená v rámci tohoto výzkumu se opět opírá o výzkum o užívání návykových látek ve vzorku žáků základní školy ve městě a na vesnici (Štěpánová, 2011, online). V městské škole je četnost užívání cigaret 41,6 %. Z toho 14,3 % žáků uvedlo, že užívá cigarety denně. Na vesnické škole je četnost užívání cigaret 28,7 %. Z toho 5 % žáků užívá cigarety denně.

5.2 Dotazníkové šetření

Pro získání co největšího počtu odpovědí v co nejkratším čase byla vybrána dotazníková metoda. Podle P. Gavory (2000) je dotazník formou písemného dotazování, při které se kladou strukturované otázky a získávají na ně písemné odpovědi od respondentů. Pro tento výzkum byla zvolena kvantitativní metoda a pro sběr dat byl využit anonymní dotazník s celkem 9 otázkami, z čehož 7 otázek je v uzavřené formě a 2 v otevřené formě. Otázkami v dotazníku byly zjišťovány informace o věku a pohlaví respondentů, věk první zkušenosti s alkoholem a cigaretami, četnost konzumace alkoholu a cigaret a preferovaný

druh alkoholu. Tento dotazník je k dispozici v Příloze č.1 této práce. Dotazník byl zcela anonymní, o čemž byli respondenti vždy předem informováni.

Data pro tento výzkum byla shromažďována od začátku ledna 2023 do začátku dubna 2023. Po telefonické domluvě s řediteli základních škol byly autorkou práce všechny třídy osobně navštíveny a žáci byli požádáni o vyplnění dotazníku. Před jejich vyplněním byly respondentům poskytnuty informace o účelu výzkumu. Během procesu vyplňování bylo respondentům poskytnuto další vysvětlení a byly upřesňovány jakékoliv nejasnosti.

Fyzicky vyplněné dotazníky byly následně převedeny do elektronické podoby a získaná data byla zpracována v systému Microsoft Excel.

5.3 Výsledky šetření

V této kapitole jsou prezentována zpracovaná data z dotazníkového šetření. Získaná data byla ručně přepsána do programu Microsoft Excel a následně zpracována do přehledných tabulek s absolutními a relativními četnostmi odpovědí.

Věk první zkušenosti s alkoholem:

V rámci výzkumu byly respondenti dotazováni, kdy poprvé ochutnali alkohol. Tabulky č. 3 a 4 obsahují data zjištěná v 6. ročníku. Tabulky č. 5 a 6 obsahují data zjištěná v 9. ročníku. Data obsažená v tabulkách jsou zpracována do grafů, které jsou obsahem Přílohy č. 2.

Tabulka 3: Věk první zkušenosti s alkoholem žáků 6. ročníku – absolutní počty

Věk první zkušenosti s alkoholem	6. ročník								
	Město			Vesnice			CH:	D:	CH+D:
	CH:	D:	CH+D:	CH:	D:	CH+D:			
nezkusil/a jsem	12	11	23	13	14	27	25	25	50
6 let	0	1	1	1	2	3	1	3	4
7 let	0	0	0	0	2	2	0	2	2
8 let	0	1	1	0	2	2	0	3	3
9 let	1	1	2	3	0	3	4	1	5
10 let	2	2	4	2	3	5	4	5	9
11 let	8	4	12	4	1	5	12	5	17
12 let	2	2	4	3	0	3	5	2	7

Tabulka 4: Věk první zkušenosti s alkoholem žáků 6. ročníku – relativní četnosti

Věk první zkušenosti s alkoholem	6. ročník								
	Město			Vesnice			CH:	D:	CH+D:
	CH:	D:	CH+D:	CH:	D:	CH+D:			
nezkusil/a jsem	48%	50%	49%	50%	58%	54%	49%	54%	52%
6 let	0%	5%	2%	4%	8%	4%	2%	7%	4%
7 let	0%	0%	0%	0%	8%	3%	0%	4%	2%
8 let	0%	5%	2%	0%	8%	2%	0%	7%	3%
9 let	4%	5%	4%	12%	0%	13%	8%	2%	5%
10 let	8%	9%	9%	8%	13%	21%	8%	11%	9%
11 let	32%	18%	26%	15%	4%	21%	24%	11%	18%
12 let	8%	9%	9%	12%	0%	13%	10%	4%	7%

V 6. ročníku bylo zjištěno, že zhruba polovina žáků s alkoholem ještě nemá žádnou zkušenost. Více zkušeností s alkoholem mají chlapci a obecně žáci městských škol, ačkoli relativní rozdíly činí pouze několik procentních bodů.

Tabulka 5: Věk první zkušenosti s alkoholem žáků 9. ročníku – absolutní počty

Věk první zkušenosti s alkoholem	9. ročník								
	Město			Vesnice			CH:	D:	CH+D:
	CH:	D:	CH+D:	CH:	D:	CH+D:			
nezkusil/a jsem	3	4	7	1	1	2	4	5	9
6 let	0	0	0	1	0	1	1	0	1
7 let	3	0	3	0	0	0	3	0	3
8 let	2	1	3	1	1	2	3	2	5
9 let	1	0	1	2	0	2	3	0	3
10 let	2	0	2	2	0	2	4	0	4
11 let	0	1	1	0	0	0	0	1	1
12 let	4	2	6	3	2	5	7	4	11
13 let	7	7	14	6	2	8	13	9	22
14 let	7	3	10	7	9	16	14	12	26
15 let	6	6	12	4	2	6	10	8	18
16 let	0	1	1	0	0	0	0	1	1

Tabulka 6: Věk první zkušenosti s alkoholem žáků 9. ročníku – relativní četnosti

Věk první zkušenosti s alkoholem	9. ročník								
	Město			Vesnice			CH:	D:	CH+D:
	CH:	D:	CH+D:	CH:	D:	CH+D:			
nezkusil/a jsem	9%	16%	12%	4%	6%	5%	6%	12%	9%
6 let	0%	0%	0%	4%	0%	2%	2%	0%	1%
7 let	9%	0%	5%	0%	0%	0%	5%	0%	3%
8 let	6%	4%	5%	4%	6%	5%	5%	5%	5%
9 let	3%	0%	2%	7%	0%	5%	5%	0%	3%
10 let	6%	0%	3%	7%	0%	5%	6%	0%	4%
11 let	0%	4%	2%	0%	0%	0%	0%	2%	1%
12 let	11%	8%	10%	11%	12%	11%	11%	10%	11%
13 let	20%	28%	23%	22%	12%	18%	21%	21%	21%
14 let	20%	12%	17%	26%	53%	36%	23%	29%	25%
15 let	17%	24%	20%	15%	12%	14%	16%	19%	17%
16 let	0%	4%	2%	0%	0%	0%	0%	2%	1%

V 9. ročníku bylo zjištěno, že více než 90 % žáků už má s alkoholem nějakou zkušenost. Více zkušeností s alkoholem mají chlapci a obecně žáci vesnických škol, ačkoli relativní rozdíly činí pouze několik procentních bodů. Z dat je patrné, že první zkušenost s alkoholem přichází u chlapců v dřívějším věku než u dívek.

Ze zjištěných dat je patrné, že první zkušenost s alkoholem mají žáci nejčastěji po třináctém a čtrnáctém roku života. To potvrzuje diametrální rozdíly se zkušenostmi s alkoholem mezi žáky 6. a 9. ročníku.

Četnost konzumace alkoholu:

V rámci výzkumu byly respondenti dotazováni, jak často pijí alkohol, pokud ho s určitou pravidelností konzumují a prvotní zkušenost nebyla pouze ojedinělá. Tabulky č. 7 a 8 obsahují data zjištěná v 6. ročníku. Tabulky č. 9 a 10 obsahují data zjištěná v 9. ročníku. Data obsažená v tabulkách jsou zpracována do grafů, které jsou obsahem Přílohy č. 3.

Tabulka 7: Četnost konzumace alkoholu žáky 6. ročníku – absolutní počty

Četnost konzumace alkoholu	6. ročník								
	Město			Vesnice			CH:	D:	CH+D:
	CH:	D:	CH+D:	CH:	D:	CH+D:			
denně	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1x týdně	0	0	0	0	0	0	0	0	0
příležitostně	5	6	11	9	8	17	14	14	28
nikdy	20	16	36	17	16	33	37	32	69

Tabulka 8: Četnost konzumace alkoholu žáky 6. ročníku – relativní četnosti

Četnost konzumace alkoholu	6. ročník								
	Město			Vesnice			CH:	D:	CH+D:
	CH:	D:	CH+D:	CH:	D:	CH+D:			
denně	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
1x týdně	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
příležitostně	20%	27%	23%	38%	31%	34%	27%	30%	29%
nikdy	80%	73%	77%	71%	62%	66%	73%	70%	71%

V 6. ročníku bylo zjištěno, že více než 70 % žáků alkohol pravidelně nekonzumuje a ostatní konzumují alkohol pouze příležitostně. Na pravidelné bázi, ačkoli pouze příležitostně konzumují alkohol více chlapci a žáci vesnických škol.

Tabulka 9: Četnost konzumace alkoholu žáky 9. ročníku – absolutní počty

Četnost konzumace alkoholu	9. ročník								
	Město			Vesnice			CH:	D:	CH+D:
	CH:	D:	CH+D:	CH:	D:	CH+D:			
denně	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1x týdně	6	2	8	2	1	3	8	3	11
příležitostně	23	17	40	22	14	36	45	31	76
nikdy	6	6	12	3	2	5	9	8	17

Tabulka 10: Četnost konzumace alkoholu žáky 9. ročníku – relativní četnosti

Četnost konzumace alkoholu	9. ročník								
	Město			Vesnice			CH:	D:	CH+D:
	CH:	D:	CH+D:	CH:	D:	CH+D:			
denně	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
1x týdně	17%	8%	13%	7%	6%	7%	13%	7%	11%
příležitostně	66%	68%	67%	81%	82%	82%	73%	74%	73%
nikdy	17%	24%	20%	11%	12%	11%	15%	19%	16%

V 9. ročníku bylo zjištěno, že alkohol na pravidelné bázi konzumuje téměř 85 % žáků a více než 10 % z dotazovaných uvedlo, že alkohol konzumují zhruba 1x týdně. Větší podíl pravidelně pijících žáků se vyskytuje na vesnických školách, přičemž chlapci i dívky pijí alkohol s podobnou četností. Na městské škole pijí alkohol častěji chlapci než dívky.

Ze zjištěných dat je patrné, že pití alkoholu na pravidelné bázi, byť s nízkou četností propadá zhruba 30 % žáků 6. tříd, ale až 85 % žáků 9. tříd, kteří navíc pijí alkohol častěji. To koresponduje s nejčastějším věkem první konzumace alkoholu po 13. a 14. roku života.

Preferovaný druh konzumovaného alkoholu:

V rámci výzkumu byly respondenti dotazováni, jaký alkohol pijí nejčastěji, pokud mají s ním mají nějakou zkušenost. Tabulky č. 11 a 12 obsahují data zjištěná v 6. ročníku. Tabulky č. 13 a 14 obsahují data zjištěná v 9. ročníku. Data obsažená v tabulkách jsou zpracována do grafů, které jsou obsahem Přílohy č. 4.

Tabulka 11: Preferovaný druh alkoholu žáky 6. ročníku – absolutní počty

Druh konzumovaného alkoholu	6. ročník								
	Město			Vesnice			CH:	D:	CH+D:
	CH:	D:	CH+D:	CH:	D:	CH+D:			
pivo	5	1	6	6	5	11	11	6	17
víno	0	3	3	0	2	2	0	5	5
tvrdý	1	0	1	0	0	0	1	0	1
žádný	19	18	37	19	16	35	38	34	72
více druhů	0	0	0	1	1	2	1	1	2

Tabulka 12: Preferovaný druh alkoholu žáky 6. ročníku – relativní četnosti

Druh konzumovaného alkoholu	6. ročník								
	Město			Vesnice			CH:	D:	CH+D:
	CH:	D:	CH+D:	CH:	D:	CH+D:			
pivo	20%	5%	13%	22%	29%	22%	22%	13%	18%
víno	0%	14%	6%	0%	12%	4%	0%	11%	5%
tvrdý	4%	0%	2%	0%	0%	0%	2%	0%	1%
žádný	76%	82%	79%	70%	94%	70%	75%	74%	74%
více druhů	0%	0%	0%	4%	6%	4%	2%	2%	2%

V 6. ročníku bylo zjištěno, že nejčastěji konzumovaným druhem alkoholu žáků je pivo, u chlapců téměř výlučně. Oproti chlapcům dívky konzumují také víno, v případě žákyň městské školy jde o majoritně preferovaný druh alkoholu.

Tabulka 13: Preferovaný druh alkoholu žáky 9. ročníku – absolutní počty

Druh konzumovaného alkoholu	9. ročník								
	Město			Vesnice			CH:	D:	CH+D:
	CH:	D:	CH+D:	CH:	D:	CH+D:			
pivo	18	3	21	4	2	6	22	5	27
víno	4	6	10	2	5	7	6	11	17
tvrdý	6	9	15	12	4	16	18	13	31
žádný	5	7	12	4	3	7	9	10	19
více druhů	2	0	2	5	3	8	7	3	10

Tabulka 14: Preferovaný druh alkoholu žáky 9. ročníku – relativní četnosti

Druh konzumovaného alkoholu	9. ročník								
	Město			Vesnice			CH:	D:	CH+D:
	CH:	D:	CH+D:	CH:	D:	CH+D:			
pivo	51%	12%	35%	15%	7%	14%	35%	12%	26%
víno	11%	24%	17%	7%	19%	16%	10%	26%	16%
tvrdý	17%	36%	25%	44%	15%	36%	29%	31%	30%
žádný	14%	28%	20%	15%	11%	16%	15%	24%	18%
více druhů	6%	0%	3%	19%	11%	18%	11%	7%	10%

V 9. ročníku bylo zjištěno, že žáci 9. ročníku pijí nejčastěji tvrdý alkohol. Mezi skupinami městských a vesnických žáků jsou však velké preferenční rozdíly. Velké preferenční rozdíly se objevují také mezi pohlavími. Zajímavým zjištěním je fakt, že 44 % chlapců z vesnických škol preferuje tvrdý alkohol.

Ze zjištěných dat vyplývá, že žáci 6. ročníku pijí alkoholické nápoje s nižším obsahem alkoholu, než žáci 9. tříd. To je pravděpodobně dáno příležitostmi, při kterých děti přicházejí do kontaktu s alkoholem. U žáků 6. ročníku se tak děje pravděpodobně pod dohledem rodičů, což mnozí potvrdili v rámci rozhovorů a dotazů při vyplňování dotazníků. Žáci 9. ročníků v rámci diskuze uváděli, že příležitostně pijí alkohol i s vrstevníky.

Věk první zkušenosti s cigaretami:

V rámci výzkumu byly respondenti dotazováni na věk své první zkušenosti s kouřením cigaret. Tabulky č. 15 a 16 obsahují data zjištěná v 6. ročníku. Tabulky č. 17 a 18 obsahují data zjištěná v 9. ročníku. Data obsažená v tabulkách jsou zpracována do grafů, které jsou obsahem Přílohy č. 5.

Tabulka 15: Věk první zkušenosti s konzumací cigaret žáky 6. ročníku – absolutní počty

Věk první zkušenosti s cigaretami	6. ročník								
	Město			Vesnice			CH:	D:	CH+D:
	CH:	D:	CH+D:	CH:	D:	CH+D:			
nezkusil/a jsem	25	22	47	26	23	49	51	45	96
6 let	0	0	0	0	1	1	0	1	1

Tabulka 16: Věk první zkušenosti s konzumací cigaret žáky 6. ročníku – relativní četnosti

Věk první zkušenosti s cigaretami	6. ročník								
	Město			Vesnice			CH:	D:	CH+D:
	CH:	D:	CH+D:	CH:	D:	CH+D:			
nezkusil/a jsem	100%	100%	100%	100%	96%	98%	100%	98%	99%
6 let	0%	0%	0%	0%	4%	2%	0%	2%	1%

Žáci 6. ročníku zkušenosti s kouřením cigaret téměř nemají. Zkušenost s kouřením cigaret uvedla pouze jedna žákyně vesnické školy.

Tabulka 17: Věk první zkušenosti s konzumací cigaret žáky 9. ročníku – absolutní počty

Věk první zkušenosti s cigaretami	9. ročník								
	Město			Vesnice			CH:	D:	CH+D:
	CH:	D:	CH+D:	CH:	D:	CH+D:			
nezkusil/a jsem	18	13	31	20	16	36	38	29	67
9 let	1	0	1	1	0	1	2	0	2
11 let	0	1	1	1	0	1	1	1	2
12 let	2	1	3	0	0	0	2	1	3
13 let	4	6	10	1	0	1	5	6	11
14 let	4	4	8	2	0	2	6	4	10
15 let	5	0	5	2	1	3	7	1	8
16 let	1	0	1	0	0	0	1	0	1

Tabulka 18: Věk první zkušenosti s konzumací cigaret žáky 9. ročníku – relativní počty

Věk první zkušenosti s cigaretami	9. ročník								
	Město			Vesnice			CH:	D:	CH+D:
	CH:	D:	CH+D:	CH:	D:	CH+D:			
nezkusil/a jsem	51%	52%	52%	74%	94%	82%	61%	69%	64%
9 let	3%	0%	2%	4%	0%	2%	3%	0%	2%
11 let	0%	4%	2%	4%	0%	2%	2%	2%	2%
12 let	6%	4%	5%	0%	0%	0%	3%	2%	3%
13 let	11%	24%	17%	4%	0%	2%	8%	14%	11%
14 let	11%	16%	13%	7%	0%	5%	10%	10%	10%
15 let	14%	0%	8%	7%	6%	7%	11%	2%	8%
16 let	3%	0%	2%	0%	0%	0%	2%	0%	1%

U žáků 9. ročníku je podíl žáků se zkušenostmi s kouřením cigaret podstatně vyšší, zhruba 36 % ze všech respondentů. Z dat vyplývá, že první zkušenost s kouřením cigaret získávají děti nejčastěji po třináctém a čtrnáctém roku života. S cigaretami začínají experimentovat dříve dívky než chlapci, a to zhruba o rok. Výrazně vyšší zkušenosti s cigaretami mají žáci městských škol

Četnost kouření cigaret:

V rámci výzkumu byly respondenti dotazováni, jak často kouří cigarety, pokud kouří s určitou pravidelností a prvotní zkušenost nebyla pouze ojedinělá. Tabulky č. 19 a 20

obsahují data zjištěná v 6. ročníku. Tabulky č. 21 a 22 obsahují data zjištěná v 9. ročníku. Data obsažená v tabulkách jsou zpracována do grafů, které jsou obsahem Přílohy č. 6.

Tabulka 19: Čestnost kouření u žáků 6. ročníku – absolutní počty

Četnost kouření cigaret	6. ročník								
	Město			Vesnice			CH:	D:	CH+D:
	CH:	D:	CH+D:	CH:	D:	CH+D:			
denně	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1x týdně	0	0	0	0	0	0	0	0	0
příležitostně	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nikdy	25	22	47	26	24	50	51	46	97

Tabulka 20: Čestnost kouření u žáků 6. ročníku – relativní četnosti

Četnost kouření cigaret	6. ročník								
	Město			Vesnice			CH:	D:	CH+D:
	CH:	D:	CH+D:	CH:	D:	CH+D:			
denně	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
1x týdně	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
příležitostně	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
nikdy	100%	100%	100%	100%	92%	100%	100%	100%	100%

Z dat získaných od žáků 6. ročníku je patrné, že na pravidelné bázi nekouří cigarety nikdo.

Tabulka 21: Čestnost kouření u žáků 9. ročníku – absolutní počty

Četnost kouření cigaret	9. ročník								
	Město			Vesnice			CH:	D:	CH+D:
	CH:	D:	CH+D:	CH:	D:	CH+D:			
denně	0	1	1	2	0	2	2	1	3
1x týdně	1	1	2	1	0	1	2	1	3
příležitostně	7	2	9	2	1	3	9	3	12
nikdy	27	21	48	22	16	38	49	37	86

Tabulka 22: Čestnost kouření u žáků 9. ročníku – relativní četnosti

Četnost kouření cigaret	9. ročník								
	Město			Vesnice			CH:	D:	CH+D:
	CH:	D:	CH+D:	CH:	D:	CH+D:			
denně	0%	4%	2%	7%	0%	5%	3%	2%	3%
1x týdně	3%	4%	3%	4%	0%	2%	3%	2%	3%
příležitostně	20%	8%	15%	7%	6%	7%	15%	7%	12%
nikdy	77%	84%	80%	81%	94%	86%	79%	88%	83%

Ačkoli podíl žáků se zkušeností s cigaretami je velmi vysoký, na pravidelné bázi podléhá kouření cigaret jen zhruba 20 % žáků městských škol a 14 % žáků vesnických škol. Na pravidelné bázi kouří častěji chlapci než dívky.

5.4 Diskuze

Díky vhodně zvoleným otázkám do dotazníku a díky vhodně zvoleným skupinám respondentů na vesnických školách i městské škole, kdy ve všech skupinách byly téměř rovnocenně zastoupeny dívky i chlapci, a počet respondentů v šestém a devátém ročníku byl téměř shodný, byla zjištěna relevantní data pro ověření nebo vyvrácení hypotéz stanovených na základě výstupů z předchozích výzkumů na toto téma.

Vyhodnocování hypotéz

Hypotéza 1: Chlapci mají větší zkušenost s užíváním alkoholu a cigaret než dívky.

Z dat získaných při dotazníkovém šetření vyplývá, že zkušenosti s alkoholem má mezi žáky 2. stupně ZŠ 74 % chlapců a 66 % dívek. S cigaretami má zkušenost 21 % dotázaných chlapců a 16 % dotázaných dívek. Tento nepoměr se projevil jak v souboru složeném ze všech respondentů, tak i v kolektivech žáků 6. a 9. ročníku. V 6. ročníku má zkušenost s alkoholem 51 % chlapců a 46 % dívek. V 9. ročníku má zkušenost s alkoholem 94 % chlapců a 88 % dívek. V 6. ročníku žáci s cigaretami zkušenosti nemají. Výjimku tvoří jedna dívka. V 9. ročníku má zkušenost s cigaretami 39 % chlapců a 31 % dívek. Tato hypotéza se tak plně potvrdila.

Vzhledem k tomu, že hypotéza číslo 1 byla potvrzena je možné porovnat zjištěná data s předchozím výzkumem, na základě kterého byla tato hypotéza stanovena. Autoři v předešlé studii zjistili, že s alkoholem má zkušenost 50 % chlapců a 36 % dívek.

S cigaretami má zkušenost 38 % chlapců a 31 % dívek (Hanousová a Dosoudil, 2013, online). Protože z dat předchozího výzkumu nelze určit, jaký je poměr žáků v 6. a 9. ročníku, není možné přesně porovnat tato data. Nicméně, s ohledem na zjevné zhoršení je pravděpodobné, že se situace zhoršila u obou ročníků.

Hypotéza 2: První zkušenost s alkoholem a cigaretami mají chlapci v dřívějším věku než dívky.

Po vyloučení ojedinělých případů, kdy byl respondentům podán alkohol pod dozorem dospělé osoby, nejčastěji rodiče, vyplývá, že s alkoholem začínají dříve experimentovat chlapci než dívky, a to zhruba o jeden až dva roky. Projevování zájmu o alkohol lze u chlapců pozorovat mezi jedenáctým a dvanáctým rokem života, kdy poprvé okusilo alkohol 11 % dotázaných chlapců. U dívek lze počátky tohoto chování vypožorovat mezi 13. a 14. rokem života. V případě alkoholu tak došlo k potvrzení hypotézy. V případě konzumace cigaret nebyl mezi chlapci a dívkami zjištěn rozdíl ve věku první zkušenosti s kouřením. Obě pohlaví začínají s kouřením experimentovat po 13. roku života.

Potvrzením druhé hypotézy máme možnost porovnat nově zjištěná data s předchozím výzkumem, na jehož základě byla tato hypotéza formulována. V předešlé studii uvedlo první zkušenost s alkoholickými nápoji před dosažením 12. roku věku 37, 9 % chlapců a 28, 4 % dívek. (Šuta, 2012, online). Ve druhé studii první zkušenost s alkoholem do 13. let věku uvedlo 71, 7 % chlapců a 65, 2 % dívek. První zkušenost s cigaretami do 13. let věku přiznalo 45, 2 % chlapců a 40, 3 % dívek (Chomynová a kol., 2015, online). Z nových dat tedy vyplývá, že došlo ke zlepšení v porovnání s daty z minulosti.

Hypotéza 3: Žáci devátých tříd užívají alkohol více než žáci šestých ročníků.

Ze zjištěných dat je jasné patrné, že žáci 9. ročníků mají s alkoholem výrazně vyšší zkušenosti, než žáci 6. ročníků. S alkoholem má zkušenost 48 % žáků 6. ročníku a 91 % žáků 9. ročníku. Zatímco všichni žáci 6. ročníku, kteří mají zkušenost s alkoholem uvedli, že pijí pouze příležitostně a s určitou pravidelností jich pije 29 %, mezi žáky 9. ročníku je 84 % procent dotázaných alkohol konzumuje pravidelně a 11 % z dotázaných žáků 9. ročníku pije alkohol zhruba 1x do týdne. Hypotézu tak lze potvrdit.

Díky potvrzení druhé hypotézy je nyní možné provést srovnání nově získaných dat s předchozím výzkumem, na jehož základě byla tato hypotéza navržena. V 6. třídách konzumaci alkoholu za poslední rok uvedlo 20, 8 % žáků, zatímco v 9. třídách přiznalo konzumaci 63, 3 % žáků (Mravčík a kol. 2021). Nově získaná data tedy naznačují, že došlo ke zhoršení v porovnání s daty z minulých výzkumů.

Hypotéza 4: Žáci devátých tříd užívají cigarety více než žáci šestých ročníků.

Ze zjištěných dat vyplynulo, že zkušenost žáků šestých tříd s cigaretami je defacto nulová. Výjimku tvořila pouze jedna žákyně, která uvedla, že nekouří pravidelně. Lze tedy předpokládat, že se jednalo pouze o ojedinělou zkušenost. Mezi žáky 9. ročníku má zkušenost s cigaretami 36 % dotázaných. Z toho u poloviny se nejednalo o ojedinělou zkušenost a v kouření s určitou pravidelností pokračují. Lze tedy říci, že 18 % žáků 9. ročníku je pravidelnými kuřáky. Hypotéza tak byla plně potvrzena.

Potvrzením čtvrté hypotézy máme nyní možnost srovnat nově získaná data s daty z předchozího výzkumu, na základě něhož byla tato hypotéza formulována. V 6. třídách neuvedl kouření nikdo z dotazovaných a v 9. ročnících jej přiznalo méně než 6 % žáků (Mravčík a kol., 2021). Rovněž tedy bylo zjištěno, že nová data poukazují na zhoršení u žáků 9. ročníku v porovnání s daty z minulých výzkumů.

Hypotéza 5: Na venkově bude zkušenost žáků s alkoholem větší než ve městech.

Ze získaných dat vyplývá, že žáci vesnických škol mají s alkoholem mírně vyšší zkušenost než žáci městských škol. Ke zkušenosti s alkoholem se přiznalo 31 % žáků vesnických škol a 28 % žáků městských škol. Tuto hypotézu tak lze potvrdit. Vedlejším zjištěním je také fakt, že část žáků vesnických škol začíná sbírat první zkušenosti s alkoholem ještě před dovršením 10. roku života, zatímco u respondentů z městských škol se tento jev vyskytuje v podstatně menší míře.

Vzhledem k tomu, že hypotéza číslo 5 byla potvrzena je možné porovnat zjištěná data s předchozím výzkumem, na základě kterého byla tato hypotéza stanovena. Četnost užívání alkoholu v městské škole uvedlo 66, 2 % a na vesnici podle tohoto výzkumu konzumuje alkohol 83,7 % respondentů (Štěpánová, 2011, online). Z toho vyplývá, že oproti datům zjištěným v minulosti došlo ke zlepšení.

Hypotéza 6: Na venkově bude zkušenost žáků s cigaretami nižší než ve městech.

Tato hypotéza se na základě zjištěných dat ukázala být pravdivá. Mezi žáky 6. a 9. ročníku má na venkově zkušenost pouze 10 % respondentů. Ve městě má zkušenosti s cigaretami 27 % respondentů. Zkušenosti s cigaretami začínají děti získávat shodně po 13. roku života.

Potvrzením i poslední hypotézy máme nyní možnost porovnat nově získaná data s předchozím výzkumem, na jehož základě byla tato hypotéza vytvořena. V městské škole uvedlo zkušenost s cigaretami 41, 6 % dotazovaných a ve vesnické 28, 7 % žáků (Štěpánová, 2011, online). Nová data ukazují na zlepšení v porovnání s daty z minulých výzkumů.

Faktory ovlivňující výsledky

Vzhledem k tomu, že míra konzumace alkoholu a kouření cigaret se někde zlepšila a někde zhoršila, lze diskutovat o pravděpodobných příčinách těchto rozdílů, kterou z nejpravděpodobnějších příčin je změna trávení volného času, kdy mladí lidé vyhledávají sociální kontakty ve větší míře prostřednictvím sociálních sítí. Dospívající dnes mají větší možnosti, jak trávit svůj volný čas než v minulosti. Existuje mnoho alternativních způsobů, jak se bavit a relaxovat, například sportovní aktivity, hraní her, čtení a sledování filmů nebo seriálů. Tyto aktivity mohou být pro děti přitažlivější než kouření cigaret.

Změna přístupu dospívajících ke zdravému životnímu stylu může být dalším významným faktorem, který ovlivňuje jejich rozhodování o užívání cigaret a alkoholu. K této změně může přispět několik faktorů, mezi něž patří zvýšené povědomí o zdravotních rizicích spojených s užíváním těchto látek, vliv rodiny a autorit, zdravé prostředí a sociální a kulturní faktory. Pokud jsou dospívající informováni o zdravotních rizicích a jsou obklopeni zdravým prostředím, v němž jsou k dispozici zdravé potraviny a sportovní aktivity, mohou se cítit motivovanější k vedení zdravého životního stylu. Kromě toho může mít vliv i pozitivní vliv rodiny a autorit, kteří poskytují dospívajícím pozitivní modely chování. Zdravé prostředí a sociální a kulturní faktory, jako jsou trendy a móda, mohou také ovlivnit přístup dospívajících ke zdravému životnímu stylu a snížit užívání cigaret a alkoholu.

Další možnou příčinou může být nahrazení alkoholu a cigaret jinými návykovými látkami, poskytujícími prostor k experimentování. Z rozhovorů s řediteli základních škol a s respondenty při provádění dotazníkového šetření vyplývá, že dospívající často experimentují například s elektronickými cigaretami, žvýkacím tabákem, kratomem (stimulační látka rostlinného původu), případně rekreační konzumace lehkých drog, zejména marihuany.

Co se týká pravdivosti poskytnutých odpovědí mohli být respondenti ovlivněni strachem z postihu ze strany pedagogů nebo svých rodičů, ačkoli bylo dotazníkové šetření anonymní a jeho výsledky nebyly ředitelům základních škol poskytnuty, s čímž byli respondenti předem seznámeni.

Dalším možným faktorem mohla být snaha některých žáků začlenit se do kolektivu a získat si uznání svých vrstevníků nepravdivým tvrzením o svých zkušenostech se zakázanými látkami.

Poslední faktorem týkajícím se vysoké míry konzumace alkoholu žáky na vesnici může být nedostatek přístupu k alternativním zdrojům. Vesnické obyvatelstvo má často omezený přístup k alternativním zdrojům zábavy a odpočinku, což může vést k užívání alkoholu. Také může být ve vesnicích menší stigma spojeno s alkoholismem a lidé se mohou snáze otevřeně bavit o svých alkoholických návykových vzorech. V některých vesnických oblastech může být konzumace alkoholu součástí místní kultury a tradice, například při rodinných oslavách, sportovních akcích a podobně. V takových případech může být více přijatelné a běžné, aby i mladí lidé ochutnali alkohol.

Návrh ke zlepšení situace

Vzhledem k tomu, že pravděpodobně nejčastější první kontakt mladého člověka s alkoholem probíhá v rámci rodiny, například při rodinné oslavě považuje autorka této práce za nejefektivnější způsob zvýšení věku prvního kontaktu s alkoholem prevenci a osvětu v rámci rodiny.

Ze zjištěných dat vyplývá, že první návykovou látkou užitou dospívajícími je alkohol. Pokud by se věk první konzumace alkoholu zvýšil existuje šance, že současně dojde ke zvýšení věku prvního užití cigarety, protože zjištěná data o první konzumaci alkoholu a cigaret jsou si velmi podobná, a to zejména co se týká nejčastějšího věku

prvního užití. Pozitivním zjištěním je však fakt, že podíl kuřáků v dětské populaci je výrazně nižší než podíl konzumentů alkoholu.

Ke snížení podílu konzumentů alkoholu a kuřáků cigaret ať už pravidelných nebo příležitostných by mohla přispět vyšší kontrola prodejců tohoto zboží. Zavedení přísných kontrol prodeje alkoholu a cigaret může pomoci omezit přístup nezletilých k těmto látkám. To zahrnuje posílení kontrol v prodejnách a online obchodech, pravidelné kontroly v terénu a přísné tresty pro prodejce, kteří porušují zákony týkající se prodeje těchto látek. S tím souvisí také zavedení přísných trestů pro prodej alkoholu a cigaret nezletilým. Tento krok by mohl odstrašit prodejce od prodeje těchto látek nezletilým. Tresty by měly být přiměřené a dostatečně vysoké, aby byly účinné. Bylo by také vhodné začlenit tyto opatření do celkového právního systému a zajistit jejich účinné prosazování.

Další možností by mohlo být zvýšení věkového limitu pro nákup alkoholu a cigaret. Většina zemí má již zaveden věkový limit pro nákup alkoholu a cigaret, který se obvykle pohybuje mezi 18 a 21 lety. Zvýšení tohoto limitu by mohlo pomoci snížit dostupnost těchto látek pro nezletilé a snížit počet nezletilých, kteří začínají s užíváním alkoholu a cigaret.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo provést analýzu zkušeností s alkoholem a kouřením mezi žáky šestých a devátých tříd. Součástí této analýzy bylo porovnání současné situace s minulými výzkumy, které již byly realizovány.

V teoretické části mé práce bylo přiblíženo téma alkohol a nikotin, se kterými mnoho dospívajících v tomto období začíná experimentovat. Vysvětlila jsem, jak vypadá závislost na těchto látkách společně s důsledky jejich užívání. Dále byla specifikována osobnost žáka 2. stupně, konkrétně jeho tělesný, psychický a sociální vývoj v tomto období puberty a prepuberty. Podle Žaloudíkové (2013, online) je obecně možné adolescenci nebo dospívání vnímat jako období, ve kterém si osoby začínají více uvědomovat sebe sama a je pro ně důležité, že dochází k formování identity jedince. Dospívání je nejčastěji chápáno jako přelom mezi dětstvím a dospělostí. Dochází ke komplexní proměně v životě člověka, což souvisí s modifikací všech složek osobnosti. V poslední části teoretických východisek byly popsány studie z předchozích let o konzumaci alkoholu a cigaret žáky 2. stupně ZŠ v České republice a v Evropě. Celkově lze konstatovat, že faktory, které ovlivňují užívání alkoholu a nikotinu, zahrnují dostupnost těchto látek na různých úrovních, jako je legální věková hranice, rodinné prostředí, dostupnost v obchodech a dodržování restrikcí. Tyto faktory mají vliv na užívání těchto látek napříč věkovými skupinami, včetně mladistvých.

Empirická část této práce byla zaměřena na vlastní výzkum, který byl proveden mezi žáky 2. stupně základní školy, a to s cílem zjistit četnost užívání alkoholu a cigaret u této skupiny žáků, a také se zabývat jejich prvními zkušenostmi s těmito látkami. Výzkum byl realizován kvantitativní metodou dotazníkového šetření s žáky 6. a 9. tříd na vybraných základních školách v Královéhradeckém kraji. Dotazník obsahoval 7 uzavřených a 2 otevřené otázky. Výsledky mé studie popisují míru konzumace alkoholu a cigaret a první zkušenost s nimi.

Obecně bylo zjištěno, že zkušenost s alkoholem a cigaretami je u chlapců mírně vyšší než u dívek. Ze zjištěných dat je jasné patrné, že žáci 9. ročníků mají s alkoholem výrazně vyšší zkušenosti, než žáci 6. ročníků. S cigaretami je to stejné, přičemž zkušenost žáků šestých tříd s cigaretami je defacto nulová. V porovnání mezi vesnickými a městskými školami bylo zjištěno, že zkušenost s alkoholem je mezi žáky vesnických škol větší než u žáků městských škol. Naopak, pokud jde o zkušenosti s cigaretami,

situace je opačná, zkušenost s cigaretami je v městských školách vyšší než ve školách vesnických.

Po dokončení empirické části byla provedena srovnávací analýza těchto dat s daty z předchozích studií, které sloužily jako základ pro hypotézy této práce. Poté následuje prezentace pohledu na faktory, které by mohly mít vliv na výsledky a návrh na možná zlepšení.

Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

BAJČIOVÁ, Viera a kol. *Nádory adolescentů a mladých dospělých*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. xxv, 363 s. ISBN 978-80-247-3554-2.

CAJTHAML, Tomáš, ed., FROUZ, Jan, ed. a MOLDAN, Bedřich, ed. *Environmentální výzkum a hrozby 21. století*. První vydání. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. 251 s., 8 nečíslovaných stran obrazových příloh. Environmentální texty; 5. ISBN 978-80-246-4954-2.

DUŠEK, Karel a VEČEŘOVÁ-PROCHÁZKOVÁ, Alena. *Diagnostika a terapie duševních poruch*. 2., přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. 646 s. Psyché. ISBN 978-80-247-4826-9.

EHRMANN, Jiří a kol. *Hepatologie*. 2. vyd. Praha: Grada, 2014. 628 s. ISBN 978-80-247-5510-6.

FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří. *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009. 218 s. Psyché. ISBN 978-80-247-2781-3.

FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. 231 s. Psyché. ISBN 978-80-247-5046-0.

FROUZ, Jan, ed. a MOLDAN, Bedřich, ed. *Příležitosti a výzvy environmentálního výzkumu*. Vydání první. V Praze: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2015. 310 s., 20 nečíslovaných stran obrazových příloh. ISBN 978-80-246-2667-3.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.

HAMES, Gina. *Alcohol in World History*. Oxfordshire: Routledge, 2014. 152 pp. ISBN 9781317548690.

HELLER, Jiří a kol. *Závislost známá neznámá*. Vyd. 1. Praha: Grada, 1996. 162 s. ISBN 80-7169-277-8.

JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012. 258 s. ISBN 978-80-247-3679-2.

KALINA, Kamil a kol. *Klinická adiktologie*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2015. 696 s. Psyché. ISBN 978-80-247-4331-8.

KALINA, Kamil a kol. *Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí*. Praha: Filia nova, 2001. 118 s. ISBN 80-238-8014-4.

KASPER, Heinrich. *Výživa v medicíně a dietetika*. 1. české vyd. Praha: Grada, 2015. xiii, 572 s. ISBN 978-80-247-4533-6.

KRAUS, Blahoslav a kol. *Sociální patologie*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. 325 s. ISBN 978-80-7041-896-3.

KRAUS, Blahoslav a kol. *Sociální patologie*. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010. 325 s. ISBN 978-80-7435-080-1.

KREJČÍ, Milada a kol. *Wellness*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola tělesné výchovy a sportu Palestra, 2016. 304 s. ISBN 978-80-271-0010-1.

KULHÁNEK, Adam, ŠEJVL, Jaroslav. *Tabákové výrobky, výrobky určené ke kouření a nikotinové sáčky*. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2022. Č. j.: MSMT-11112/2022-2.

LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. 368 s. Psyché. ISBN 80-247-1284-9.

LÜLLMANN, Heinz, MOHR, Klaus a HEIN, Lutz. *Barevný atlas farmakologie*. Překlad Jiří Slíva. 5. české vydání. Praha: Grada Publishing, 2020. 399 s. ISBN 978-80-271-2271-4.

MAREK, Josef a kol. *Farmakoterapie vnitřních nemocí*. 4., zcela přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2010. xxiv, 777 s. ISBN 978-80-247-2639-7.

MEINKING, Mary. *Cash Crop to Cash Cow: The History of Tobacco and Smoking in America*. New York: Simon and Schuster, 2014. 112 pp. ISBN 9781422299531.

MRAVČÍK, V., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., ROUS, Z., CIBULKA, J., FRANKOVÁ, E., NECHANSKÁ, B., FIDESOVÁ, H. 2021. *Zpráva o alkoholu v České republice 2021 [Report on Alcohol in the Czech Republic 2021]* MRAVČÍK, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky. ISBN 978-80-7440-280-7.

MRAVČÍK, V., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., ROUS, Z., CIBULKA, J., FRANKOVÁ, E., NECHANSKÁ, B., FIDESOVÁ, H., 2021. *Zpráva o tabákových, nikotinových a souvisejících výrobcích v České republice 2021 [Report on Tobacco, Nicotine and Related Products in the Czech Republic 2021]* MRAVČÍK, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky. ISBN 978-80-7440-281-4.

MÜLLEROVÁ, Dana a kol. *Hygiena, preventivní lékařství a veřejné zdravotnictví*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2014. 254 s. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 978-80-246-2510-2.

NEŠPOR, Karel a CSÉMY, Ladislav. *Alkohol, drogy a vaše děti: jak problémům předcházet, jak je včas rozpoznat, jak je zvládat*. 2., rozš. vyd. Praha: Sportpropag, 1994. 159 s.

ROD, Phillips. *Alcohol: A History*. Brooks Hall: UNC Press Books, 2014. 384 pp. ISBN 9781469617619.

SKÁLA, Jaroslav. *Alkohol a jiné (psychotropní) drogy: abusus a závislost*. Praha: Avicenum, 1986. 90 s. Novinky v medicíně; 36.

SOBOTKOVÁ, Veronika a kol. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014. 147 s. Psyché. ISBN 978-80-247-4042-3.

STOŽICKÝ, František a kol. *Základy dětského lékařství*. Vydání druhé. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. 459 s., 8 nečíslovaných stran obrazových příloh. ISBN 978-80-246-2997-1.

ŠVIHOVEC, Jan, ed. et al. *Farmakologie*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2018. xix, 962 s. ISBN 978-80-247-5558-8.

VÁGNEROVÁ, Marie a LISÁ, Lidka. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. 542 s. ISBN 978-80-246-4961-0.

VYMĚTAL, Jan. *Úvod do psychoterapie*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2010. 287 s. Psyché. ISBN 978-80-247-2667-0.

Internetové zdroje

Bionce. *Nikotin – všechno, co o něm potřebujete vědět*. [online]. srpen 2020 [cit. 28. 12. 2022]. Dostupné z: <https://bionce.cz/2020/08/14/nikotin-vsechno-co-o-nem-potrebuji-vedet/>.

HANUSOVÁ Jana, DOSOUDIL, Pavel. *Průzkum v oblasti prevence v adiktologii mezi žáky 6 až 9 tříd*. [online]. Shrnutí výsledků dotazníkového šetření na ZŠ MČ Praha 12. 2013. [cit. 31. 12. 2022]. Dostupné z: http://www.prevence-praha.cz/images/vyzkumy/Praha12_Souhrn_setreni_na_ZS.pdf.

HOLCNEROVÁ, Petra. *Alkohol: historie*. Praha: Karlova univerzita. [online]. Centra adiktologie, PK 1. LF UK v Praze a VFN v Praze [cit. 28. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.adiktologie.cz/file/418/alkohol-uvod-historie.pdf>.

CHOMYNOVÁ, Pavla, CSÉMY, Ladislav, MRAVČÍK, Viktor. *Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD) 2015* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/32196/734/zaostreno_2016-05_v03.pdf.

KLATOVSKÝ, Tomáš. *Informovanost žáků vybraných vesnických a městských základních škol na okrese Rakovník o rizicích užívání návykových látek – alkoholu a tabáku* [online]. Praha, 2022 [cit. 2023-04-14]. 104 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/172588/120414562.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

KYŠA, Lukáš. *Užívání alkoholu a tabákových výrobků u žáků druhého stupně základních škol v Olomouci* [online]. Olomouc, 2015 [cit. 2023-04-14], 73 s. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Cyrilometodějská teologická fakulta. Dostupné z: https://theses.cz/id/a06nz1/Bakalarska_prace.pdf.

LÍBAL, Miroslav, PETRENKO, Roman. *Výsledky šetření o rizikovém chování žáků 2. stupně ZŠ a SŠ v Praze* [online]. Centrum sociálních služeb Praha, odd. Pražské centrum primární prevence, 2017 [cit. 31. 12. 2022]. Dostupné z: https://www.praha.eu/public/44/fb/a3/2670131_871825_Dotaznikove_setreni_RCH_2017__zaci.pdf.

ŠUTA, Václav. *První zkušenosti s alkoholem u žáků na druhém stupni základních škol* [online]. Olomouc, 2012 [cit. 2023-04-14], 54 s. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta. Dostupné z: https://theses.cz/id/yl240v/Vclav_uta__bakalsk_prce.pdf.

ŠTĚPÁNOVÁ, Vlasta. *Užívání návykových látek ve vzorku žáků základní školy ve městě a na vesnici* [online]. Brno, 2011 [cit. 2023-04-24], 104 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/bx9go/>.

Turistická mapa v ČR [online]. Mapy.cz: Seznam.cz, a.s., AOPK ČR – ochrana přírody a krajiny [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://mapy.cz/>.

VÁLKOVÁ, Jana. *Zkušenosti žáků devátých tříd základních škol s kouřením a alkoholem na vybraných školách v Táboře* [online]. České Budějovice, 2012 [cit. 2023-04-14], 53 s. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta. Dostupné z: <https://theses.cz/id/pncakf/1977921>.

ZŠ a MŠ Chlum. *Dotazník (cigarety, alkohol)*. [online]. únor 2017 [cit. 31. 12. 2022]. Dostupné z: http://www.zsamschlum.cz/files/dotaznikove_setreni_2017.pdf.

ŽALOUĐÍKOVÁ, Iva. *Změny v psychice a chování u dospívajících ve věku 11-15 let* [online]. Duha: Informace o knihách a knihovnách. 2013, 27(1) [cit. 2023-04-25]. ISSN 1804-4255. Dostupné z: <http://duha.mzk.cz/clanky/zmeny-v-psychice-chovani-u-dospivajicich-ve-veku-11-15-let>.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Charakteristiky souboru respondentů z 6. ročníku	29
Tabulka 2: Charakteristiky souboru respondentů z 9. ročníku	29
Tabulka 3: Věk první zkušenosti s alkoholem žáků 6. ročníku - absolutní počty	33
Tabulka 4: Věk první zkušenosti s alkoholem žáků 6. ročníku - relativní četnosti	34
Tabulka 5: Věk první zkušenosti s alkoholem žáků 9. ročníku - absolutní počty	34
Tabulka 6: Věk první zkušenosti s alkoholem žáků 9. ročníku - relativní četnosti	35
Tabulka 7: Čestnost konzumace alkoholu žáky 6. ročníku - absolutní počty	36
Tabulka 8: Četnost konzumace alkoholu žáky 6. ročníku - relativní četnosti	36
Tabulka 9: Četnost konzumace alkoholu žáky 9. ročníku - absolutní počty	36
Tabulka 10: Četnost konzumace alkoholu žáky 9. ročníku - relativní četnosti	37
Tabulka 11: Preferovaný druh alkoholu žáky 6. ročníku - absolutní počty	37
Tabulka 12: Preferovaný druh alkoholu žáky 6. ročníku - relativní četnosti	38
Tabulka 13: Preferovaný druh alkoholu žáky 9. ročníku - absolutní počty	38
Tabulka 14: Preferovaný druh alkoholu žáky 9. ročníku - relativní četnosti	38
Tabulka 15: Věk první zkušenosti s konzumací cigaret žáky 6. ročníku - absolutní počty	39
Tabulka 16: Věk první zkušenosti s konzumací cigaret žáky 6. ročníku - relativní četnosti	39
Tabulka 17: Věk první zkušenosti s konzumací cigaret žáky 9. ročníku - absolutní počty	40
Tabulka 18: Věk první zkušenosti s konzumací cigaret žáky 9. ročníku - relativní počty	40
Tabulka 19: Čestnost kouření u žáků 6. ročníku - absolutní počty	41
Tabulka 20: Čestnost kouření u žáků 6. ročníku - relativní četnosti	41
Tabulka 21: Čestnost kouření u žáků 9. ročníku - absolutní počty	41
Tabulka 22: Čestnost kouření u žáků 9. ročníku - relativní četnosti	42

Seznam obrázků

Obrázek 1: Poloha vybraných základních škol.....	28
--	----

Přílohy

Příloha č.1: Dotazník

DOTAZNÍK

Dotazník je anonymní. Nepodepisuj se.

škola:

U každé otázky označ jen jednu odpověď.

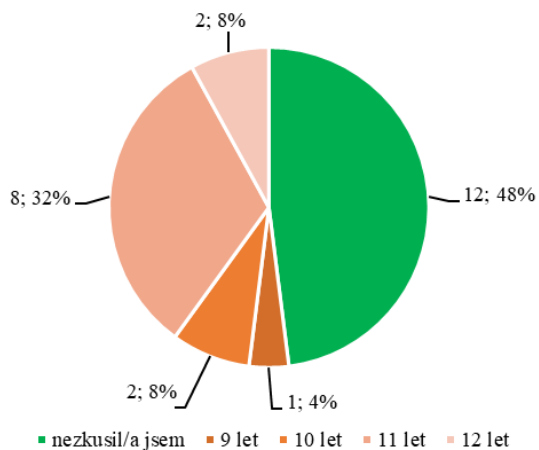
1. Jsi
 - a) dívka
 - b) chlapec
2. Který ročník ZŠ navštěvuješ?
 - a) 6. ročník
 - b) 9. ročník
3. Zkusil/a si někdy alkohol?
 - a) ano
 - b) ne
4. Pokud ano, kolik let ti zrovna bylo? (vypiš)
5. Jak často piješ alkohol nyní?
 - a) denně
 - b) jednou do týdne si dám
 - c) příležitostně (oslava, diskotéka, koncert...)
 - d) nikdy
6. Jaký druh alkoholu nejčastěji piješ
 - a) pivo
 - b) víno
 - c) tvrdý
 - d) žádný
7. Zkusil/a si někdy klasickou cigaretu?
 - a) ano
 - b) ne
8. Pokud ano, kolik let ti zrovna bylo? (vypiš)
9. Jak často kouříš klasické cigarety nyní?
 - a) denně
 - b) jednou do týdne si dám
 - c) příležitostně (oslava, diskotéka, koncert...)
 - d) nikdy

Než dotazník odevzdáš, zkontroluj si prosím, jestli si nepřehlédl/a nějakou z otázek.

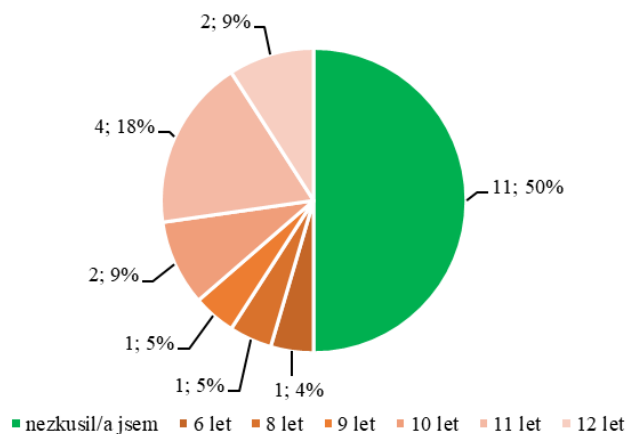
Děkuji Ti za vyplnění dotazníku a přeji ti hezký zbytek dne. 😊

Příloha č. 2: První zkušenosti s alkoholem

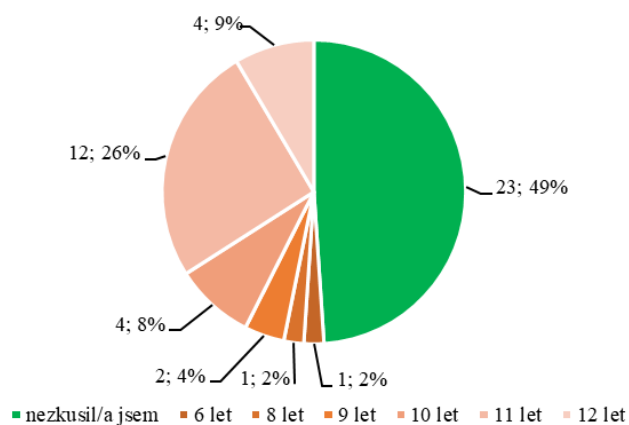
První zkušenosti s alkoholem: 6. ročník město chlapci

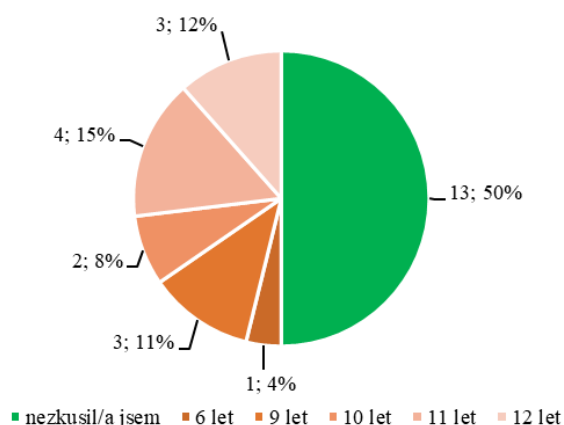
První zkušenosti s alkoholem: 6. ročník město dívky

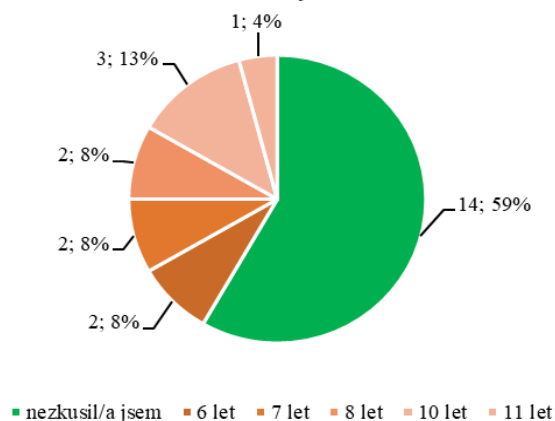
První zkušenosti s alkoholem: 6. ročník město

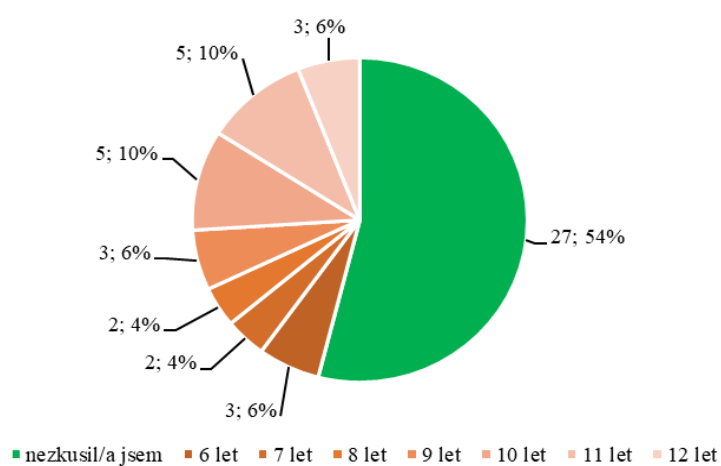
První zkušenosti s alkoholem: 6. ročník vesnice
chlapci

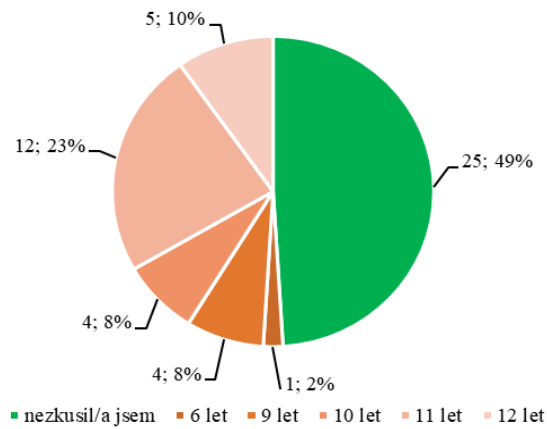
První zkušenosti s alkoholem: 6. ročník vesnice
dívky

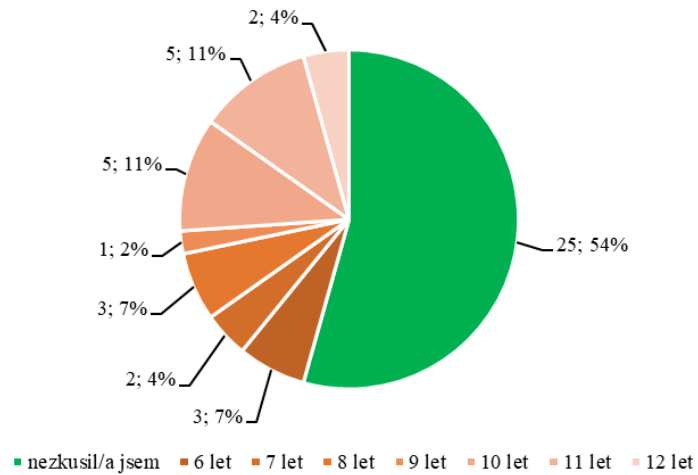
První zkušenosti s alkoholem: 6. ročník vesnice

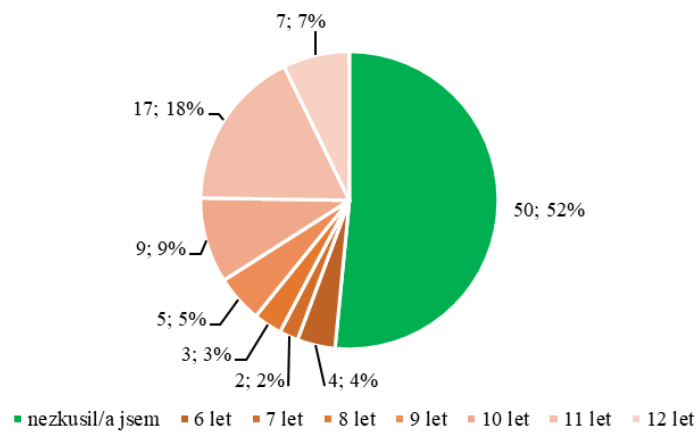
První zkušenosti s alkoholem: 6. ročník chlapci

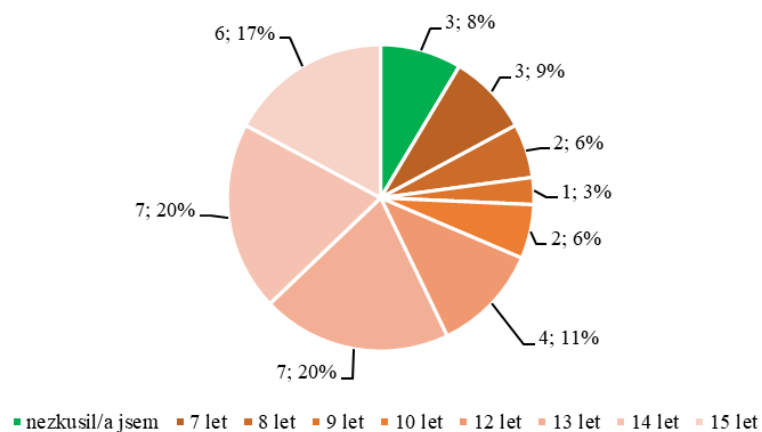
První zkušenosti s alkoholem: 6. ročník dívky

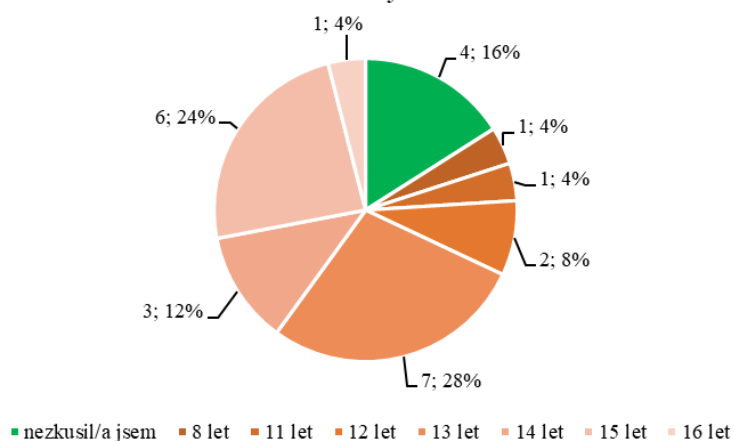
První zkušenosti s alkoholem: 6. ročník

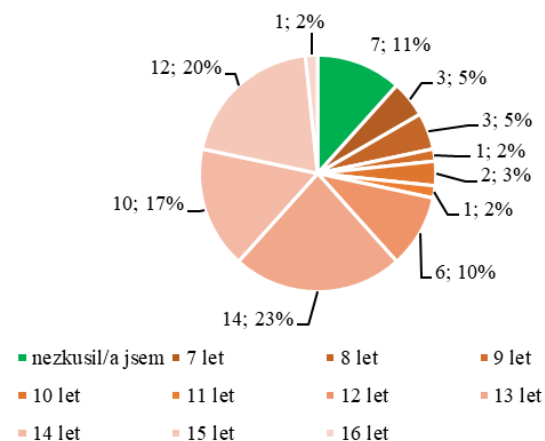
První zkušenosti s alkoholem: 9. ročník město chlapci

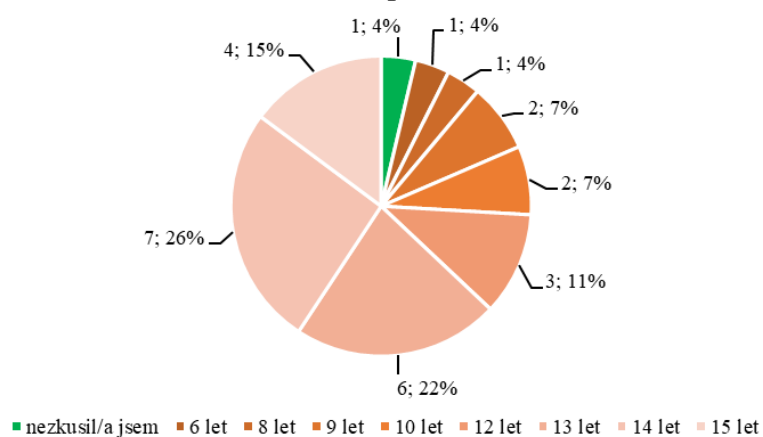
První zkušenosti s alkoholem: 9. ročník město dívky

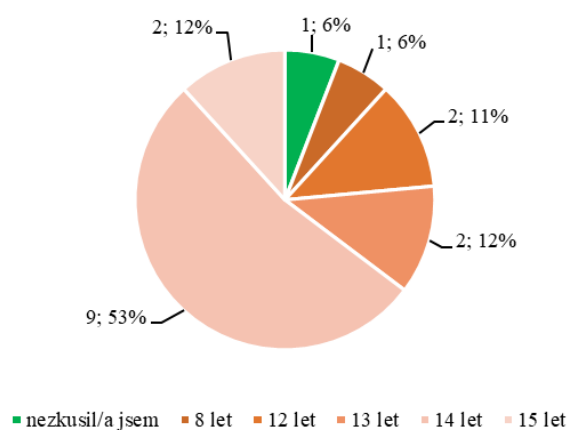
První zkušenosti s alkoholem: 9. ročník město

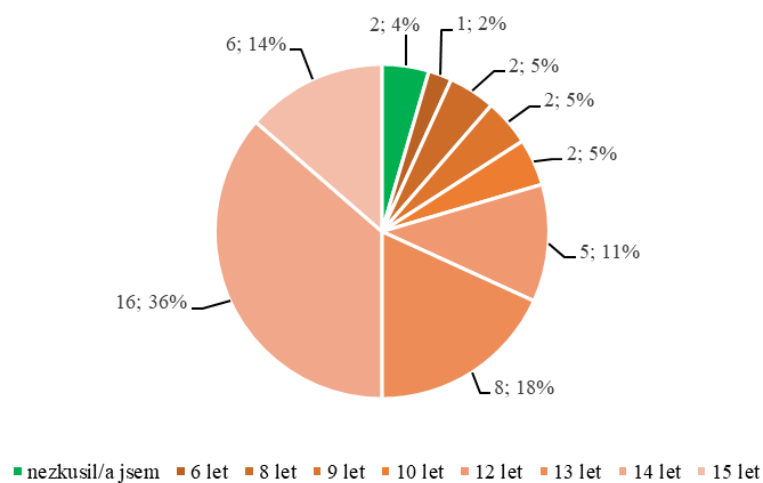
První zkušenosti s alkoholem: 9. ročník vesnice
chlapci

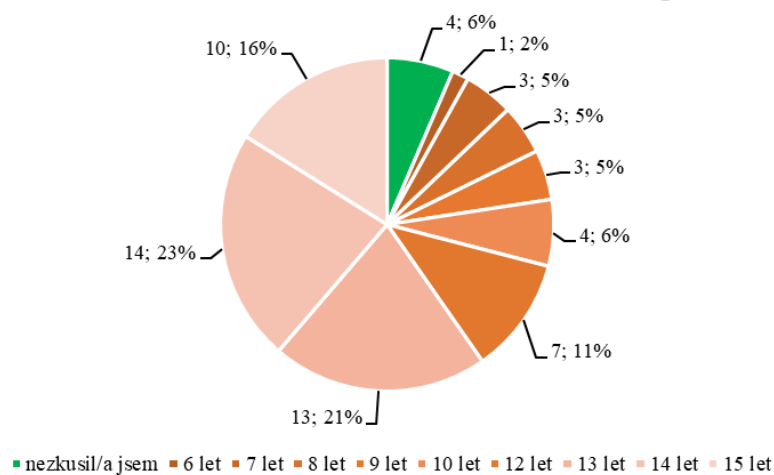
První zkušenosti s alkoholem: 9. ročník vesnice
dívky

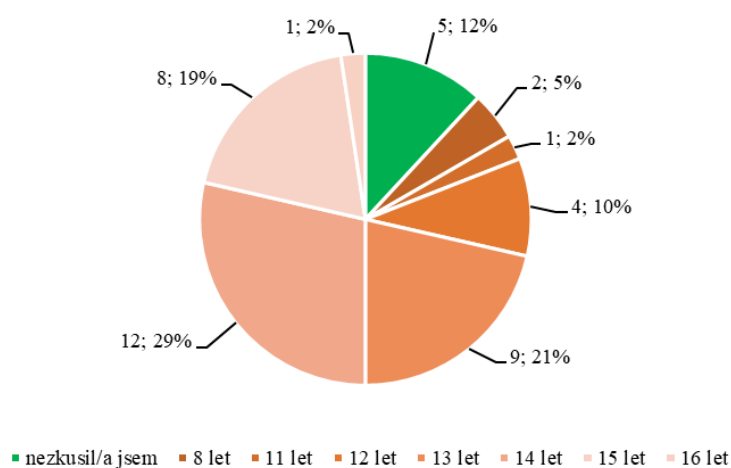
První zkušenosti s alkoholem: 9. ročník vesnice

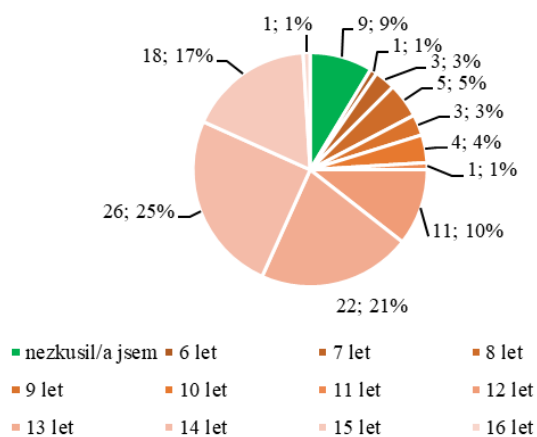
První zkušenosti s alkoholem: 9. ročník chlapci

První zkušenosti s alkoholem: 9. ročník dívky

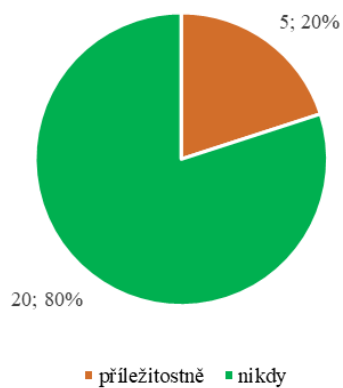

První zkušenosti s alkoholem: 9. ročník

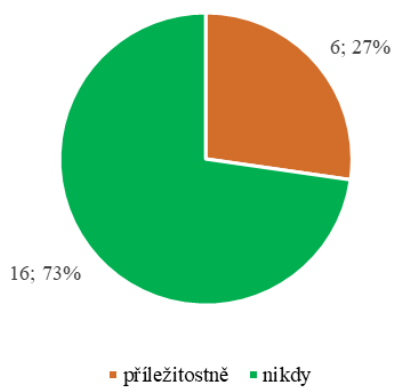

Příloha č. 3: Četnost konzumace alkoholu

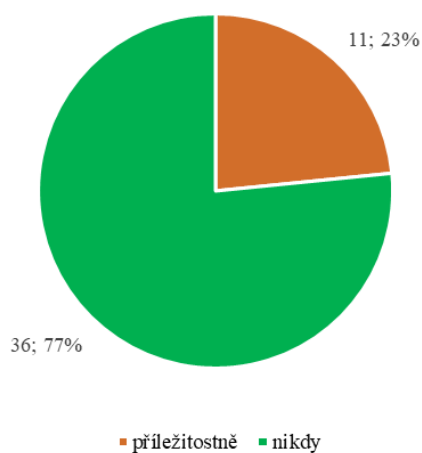
Četnost konzumace alkoholu: 6.ročník město
chlapci

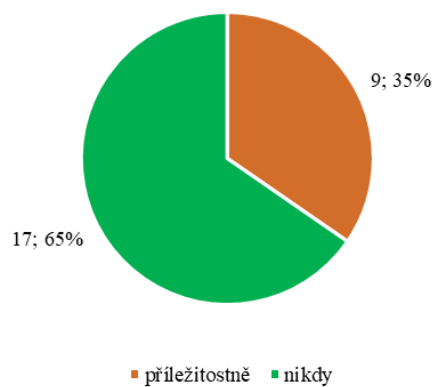
Četnost konzumace alkoholu: 6.ročník město
dívky

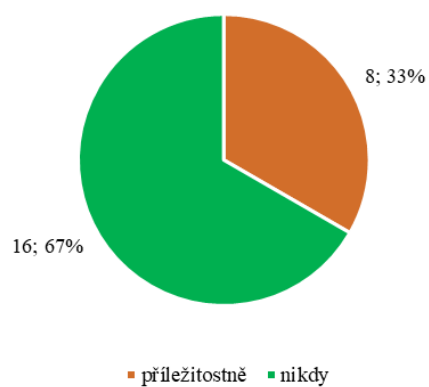
Četnost konzumace alkoholu: 6.ročník město

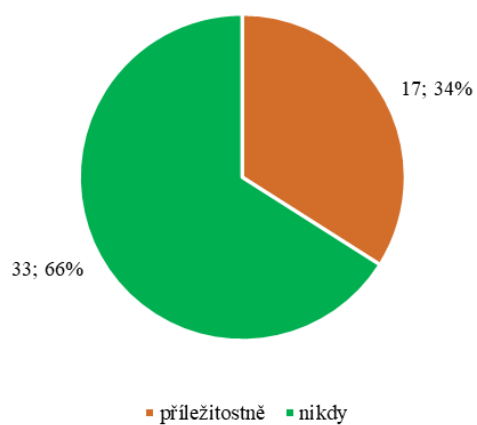
Četnost konzumace alkoholu: 6.ročník vesnice
chlapci

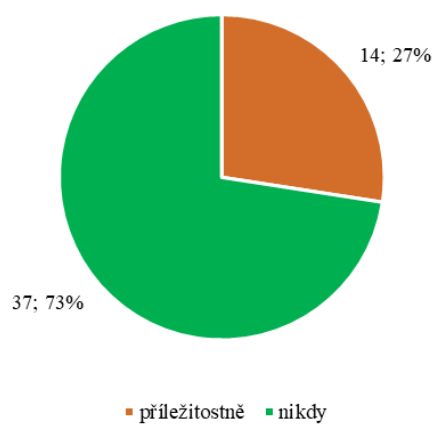
Četnost konzumace alkoholu: 6.ročník vesnice
dívky

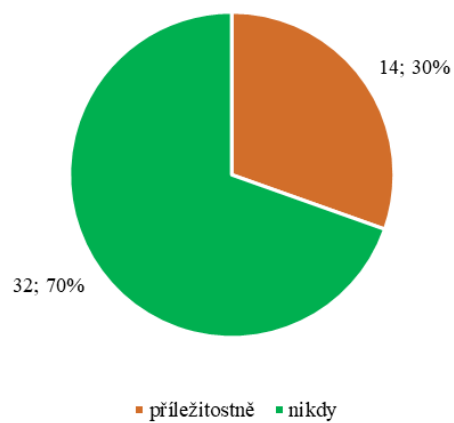
Četnost konzumace alkoholu: 6.ročník vesnice

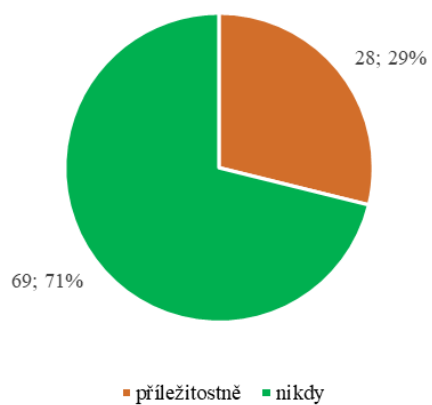
Četnost konzumace alkoholu: 6.ročník chlapci

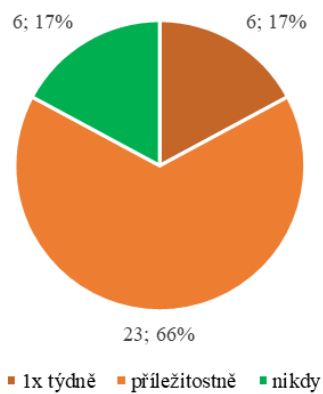
Četnost konzumace alkoholu: 6.ročník dívky

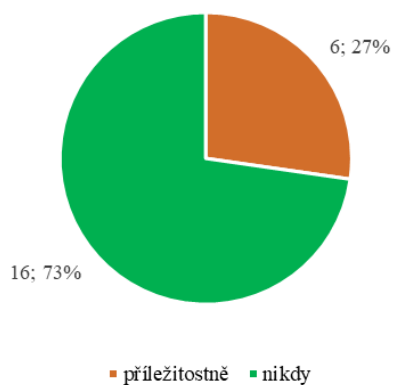
Četnost konzumace alkoholu: 6.ročník

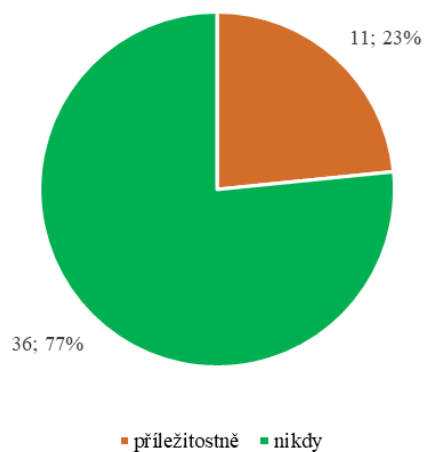
Četnost konzumace alkoholu: 9.ročník město
chlapci

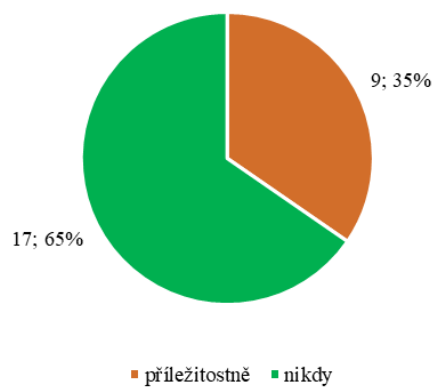
Četnost konzumace alkoholu: 6.ročník město
dívky

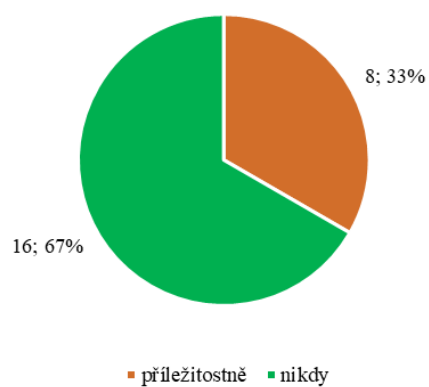
Četnost konzumace alkoholu: 6.ročník město

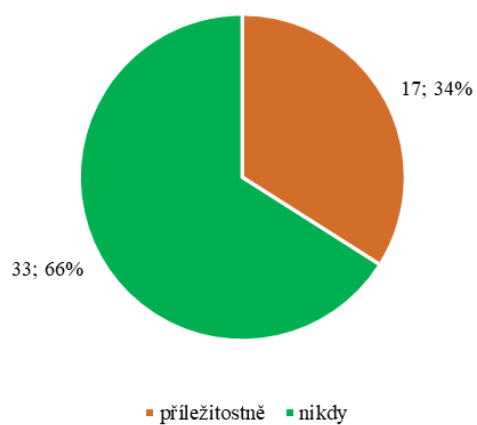
Četnost konzumace alkoholu: 6.ročník vesnice
chlapci

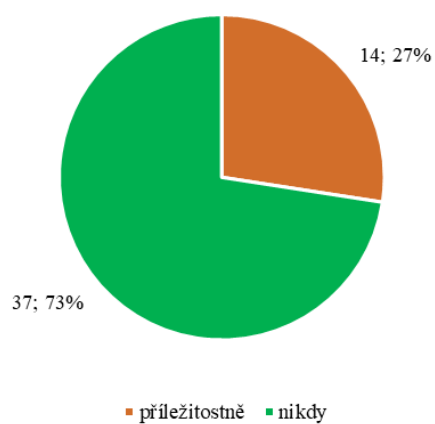
Četnost konzumace alkoholu: 6.ročník vesnice
dívky

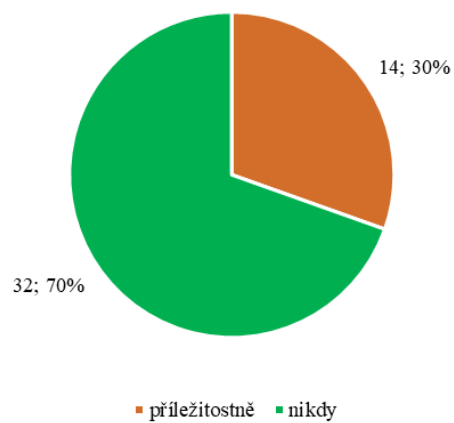
Četnost konzumace alkoholu: 6.ročník vesnice

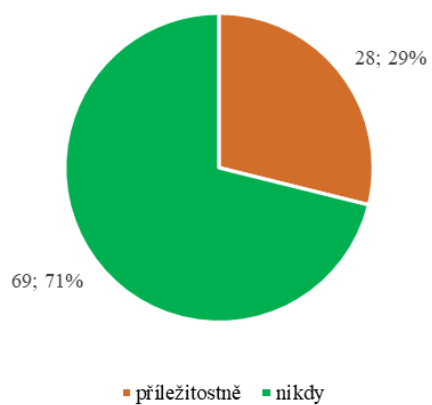
Četnost konzumace alkoholu: 6.ročník chlapci

Četnost konzumace alkoholu: 6.ročník dívky

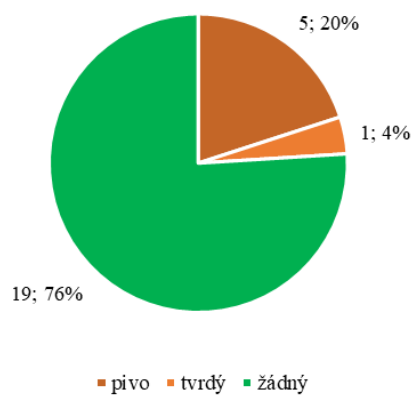

Četnost konzumace alkoholu: 6.ročník

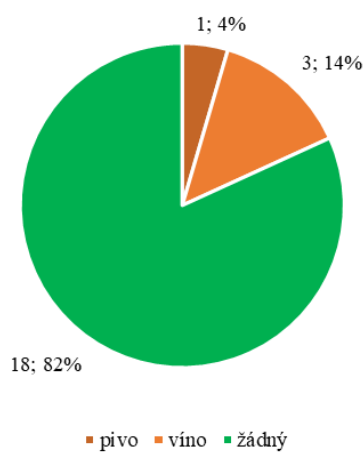

Příloha č. 4: Preferovaný druh alkoholu

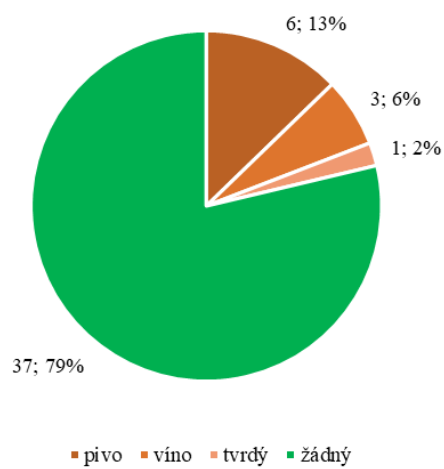
Preferovaný druh alkoholu: 6.ročník město chlapci

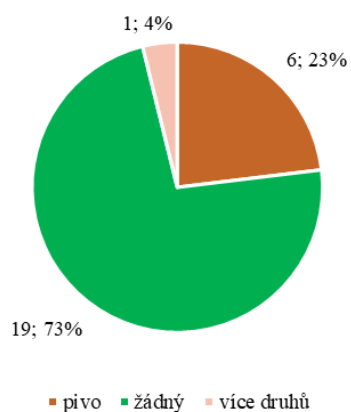
Preferovaný druh alkoholu: 6.ročník město dívky

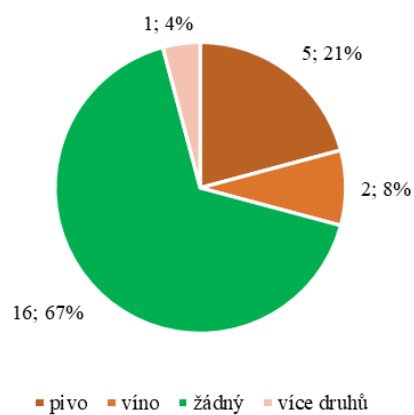
Preferovaný druh alkoholu: 6.ročník město

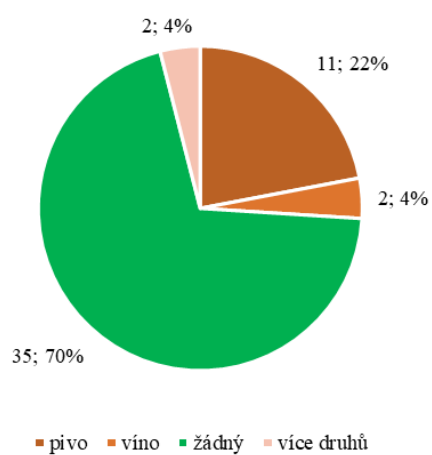
Preferovaný druh alkoholu: 6.ročník vesnice
chlapci

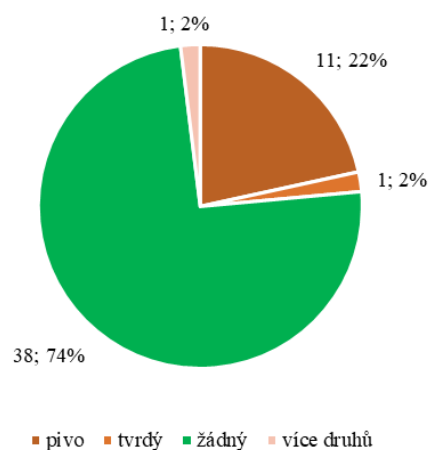
Preferovaný druh alkoholu: 6.ročník vesnice
dívky

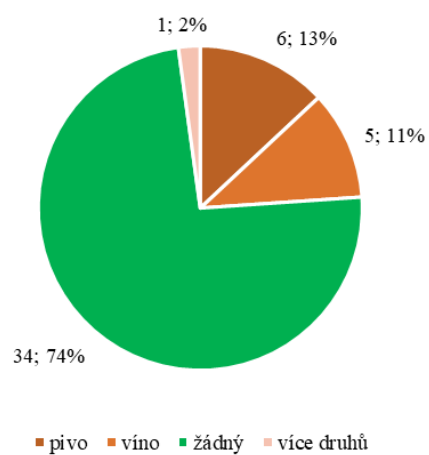
Preferovaný druh alkoholu: 6.ročník vesnice

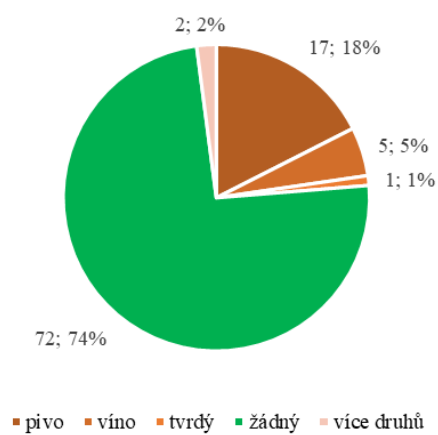
Preferovaný druh alkoholu: 6.ročník chlapci

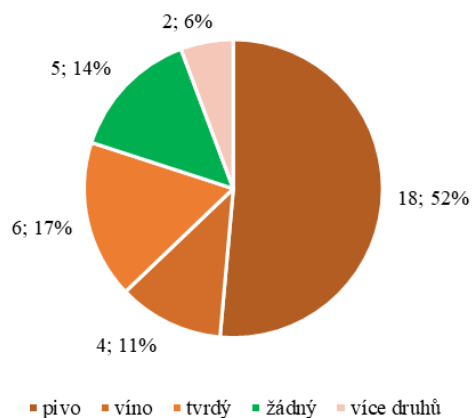
Preferovaný druh alkoholu: 6.ročník dívky

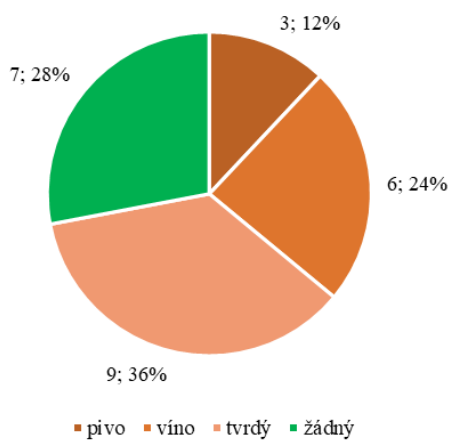
Preferovaný druh alkoholu: 6.ročník

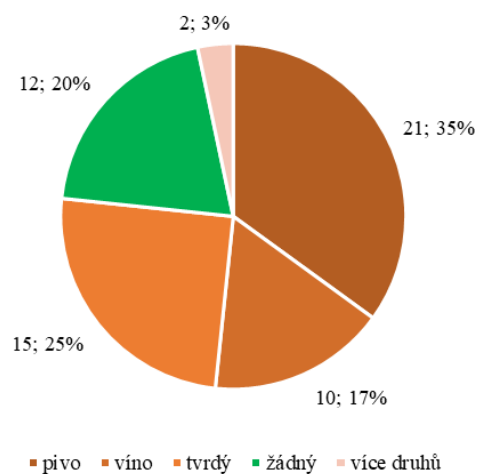
Preferovaný druh alkoholu: 9.ročník město
chlapci

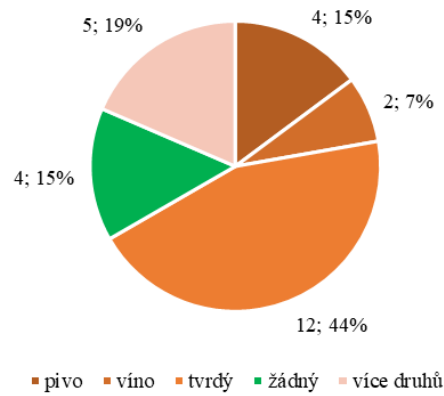
Preferovaný druh alkoholu: 9.ročník město dívky

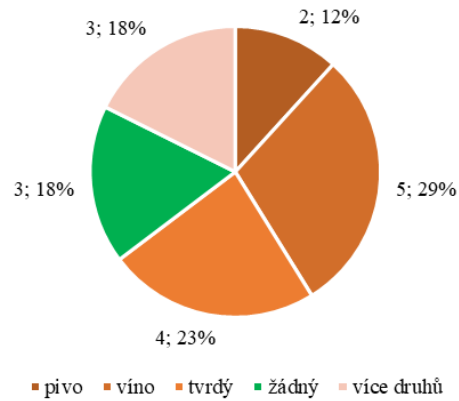
Preferovaný druh alkoholu: 9.ročník město

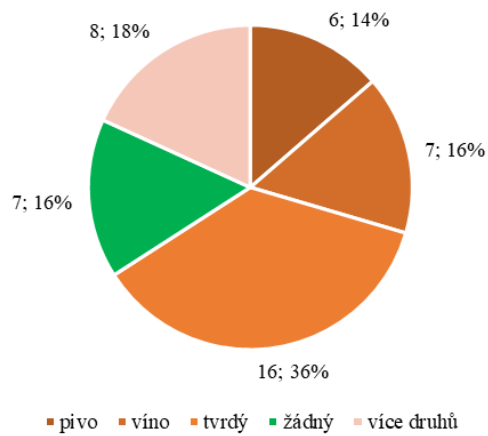
Preferovaný druh alkoholu: 9.ročník vesnice
chlapci

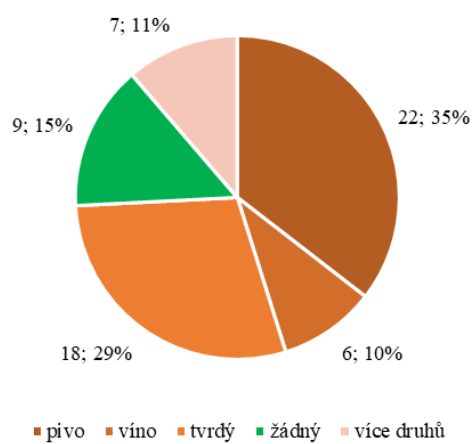
Preferovaný druh alkoholu: 9.ročník vesnice
dívky

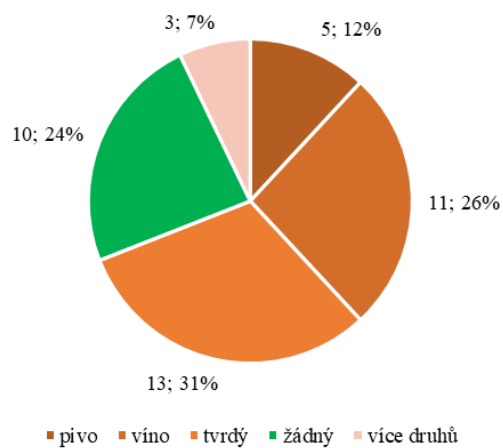
Preferovaný druh alkoholu: 9.ročník vesnice

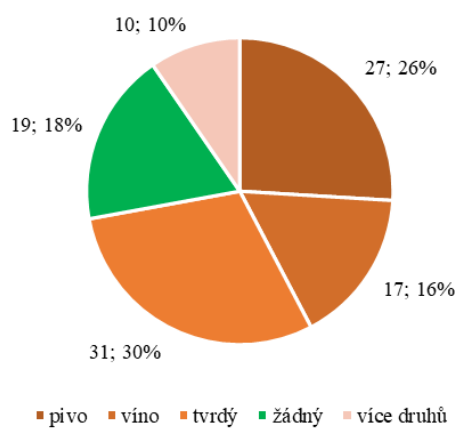
Preferovaný druh alkoholu: 9.ročník chlapci

Preferovaný druh alkoholu: 9.ročník dívky

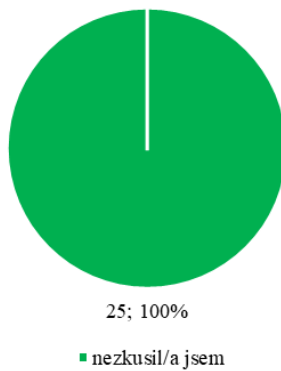

Preferovaný druh alkoholu: 9.ročník

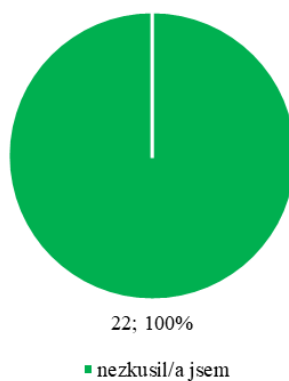

Příloha č. 5: První zkušenost s cigaretami

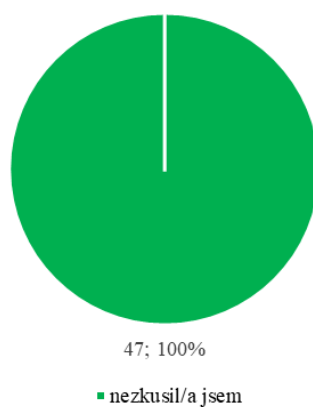
První zkušenost s cigaretami: 6. ročník město
chlapci

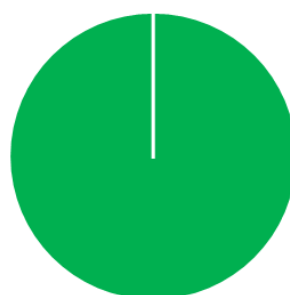
První zkušenost s cigaretami: 6. ročník město
dívky

První zkušenost s cigaretami: 6. ročník město

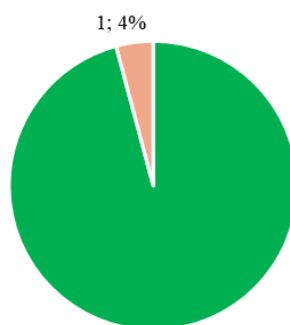
První zkušenost s cigaretami: 6. ročník vesnice
chlapci

26; 100%

■ nezkusil/a jsem

První zkušenost s cigaretami: 6. ročník vesnice
dívky

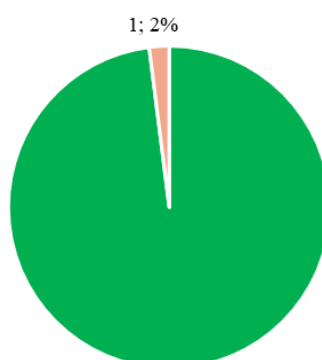

1; 4%

23; 96%

■ nezkusil/a jsem ■ 6 let

První zkušenost s cigaretami: 6. ročník vesnice

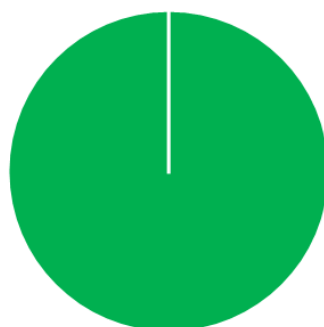

1; 2%

49; 98%

■ nezkusil/a jsem ■ 6 let

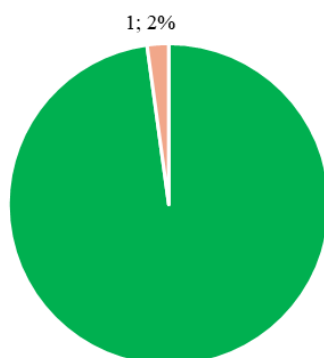
První zkušenost s cigaretami: 6. ročník chlapci

51; 100%

■ nezkusil/a jsem

První zkušenost s cigaretami: 6. ročník dívky

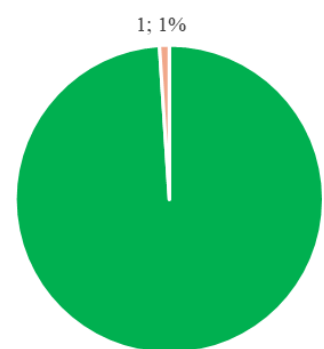

1; 2%

45; 98%

■ nezkusil/a jsem ■ 6 let

První zkušenost s cigaretami: 6. ročník

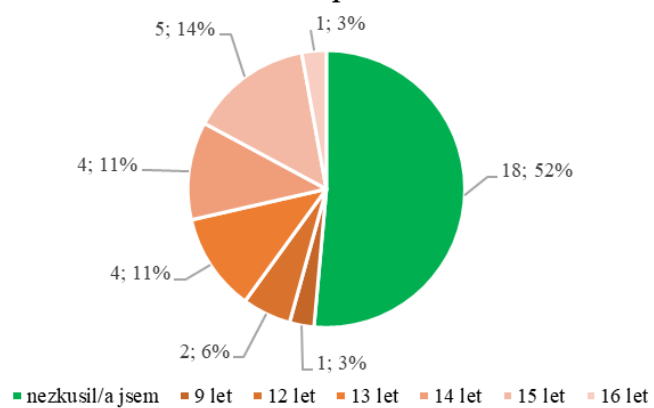

1; 1%

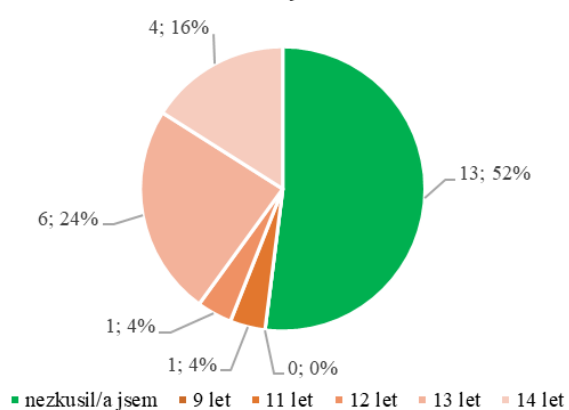
96; 99%

■ nezkusil/a jsem ■ 6 let

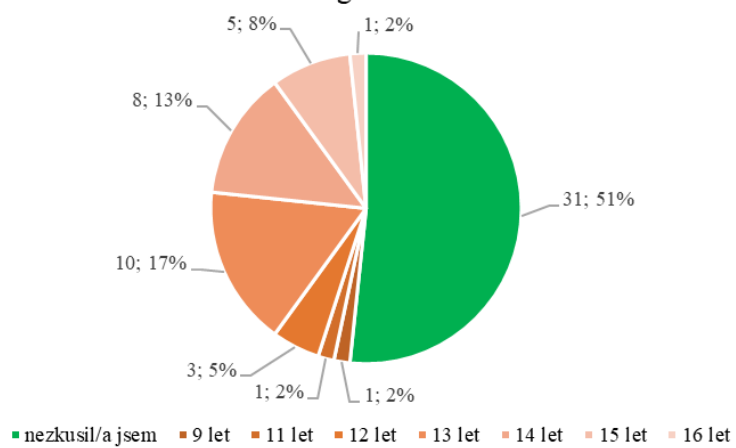
První zkušenost s cigaretami: 9. ročník město
chlapci

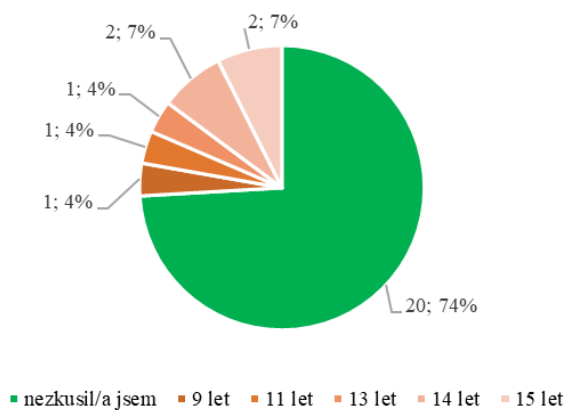
První zkušenost s cigaretami: 9. ročník město
dívky

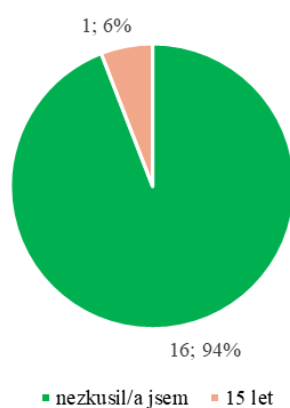
První zkušenost s cigaretami: 9. ročník město

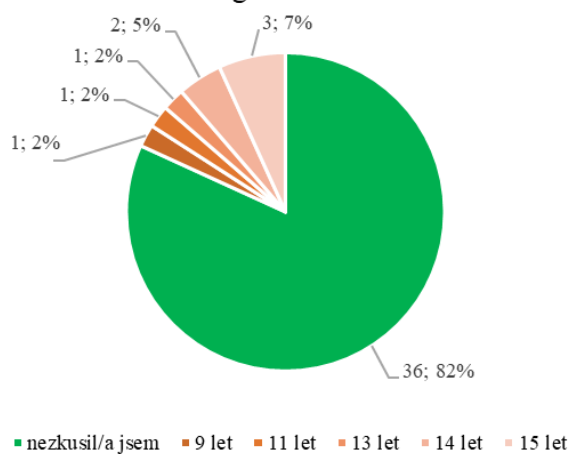
První zkušenost s cigaretami: 9. ročník vesnice
chlapci

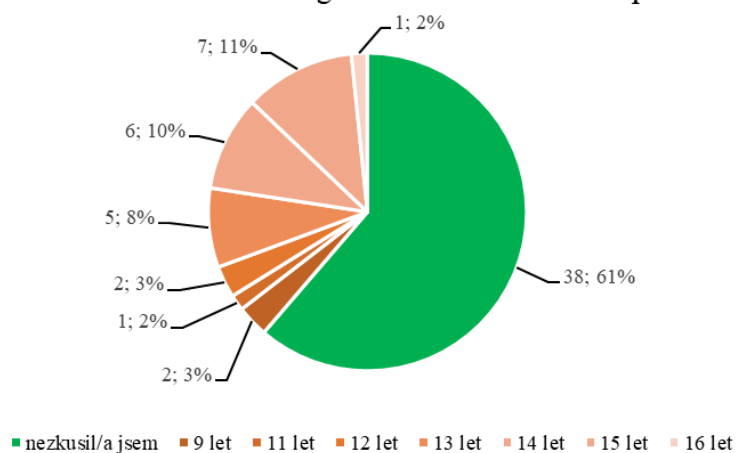
První zkušenost s cigaretami: 9. ročník vesnice
dívky

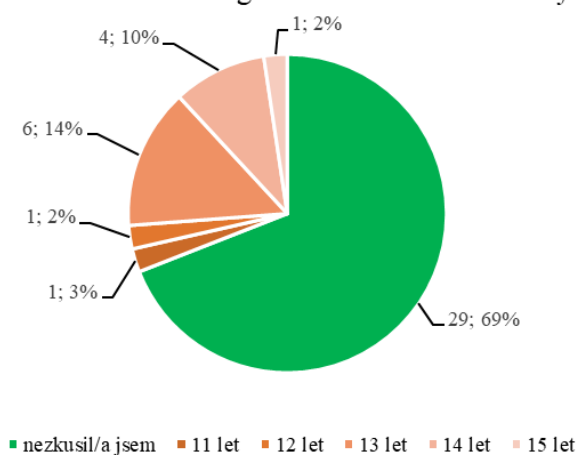
První zkušenost s cigaretami: 9. ročník vesnice

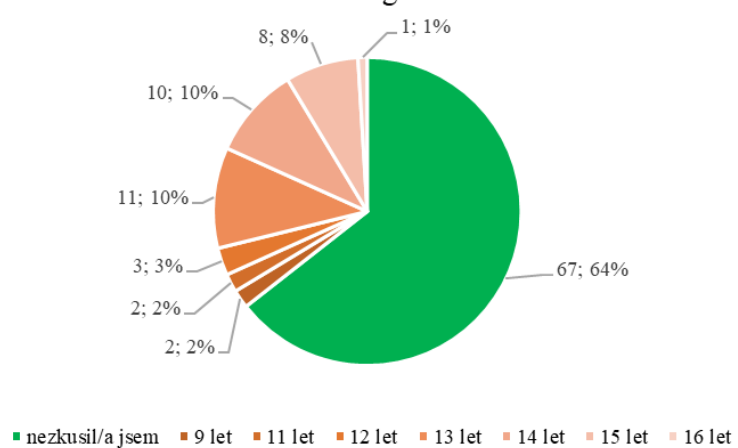
První zkušenost s cigaretami: 9. ročník chlapci

První zkušenost s cigaretami: 9. ročník dívky

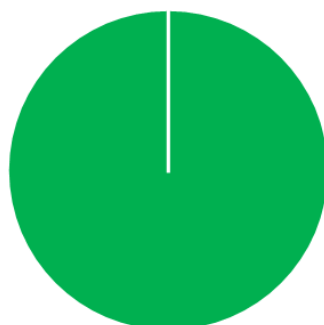

První zkušenost s cigaretami: 9. ročník

Příloha č. 6: Četnost kouření cigaret

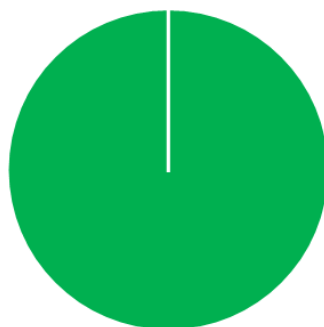
Četnost kouření cigaret: 6. ročník město chlapci

25; 100%

■ nikdy

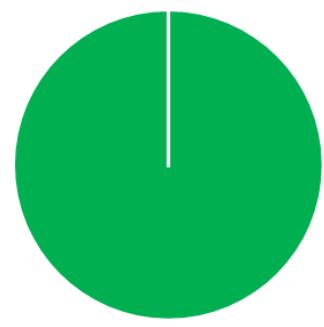
Četnost kouření cigaret: 6. ročník město dívky

22; 100%

■ nikdy

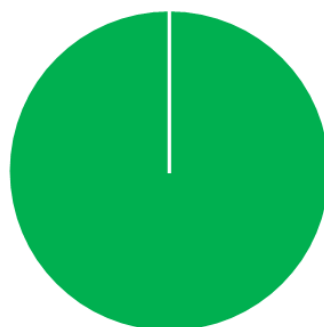
Četnost kouření cigaret: 6. ročník město

47; 100%

■ nikdy

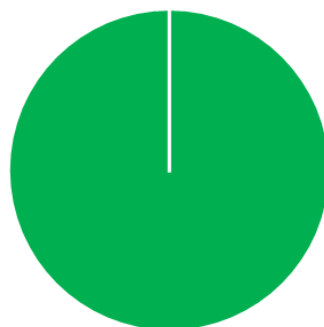
Četnost kouření cigaret: 6. ročník vesnice chlapci

26; 100%

■ nikdy

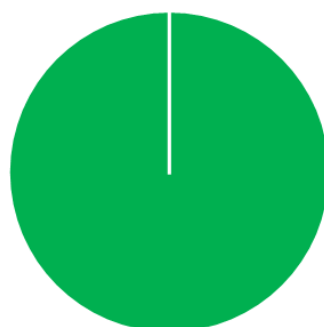
Četnost kouření cigaret: 6. ročník vesnice dívky

24; 100%

■ nikdy

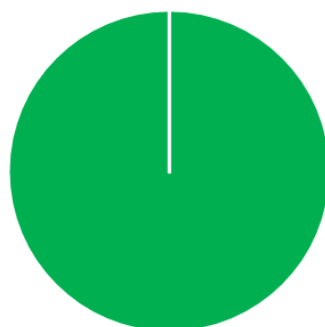
Četnost kouření cigaret: 6. ročník vesnice

50; 100%

■ nikdy

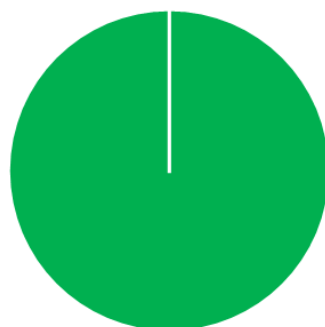
Četnost kouření cigaret: 6. ročník chlapci

51; 100%

■ nikdy

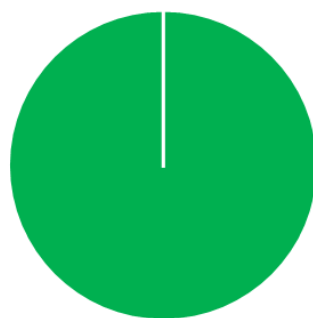
Četnost kouření cigaret: 6. ročník dívky

46; 100%

■ nikdy

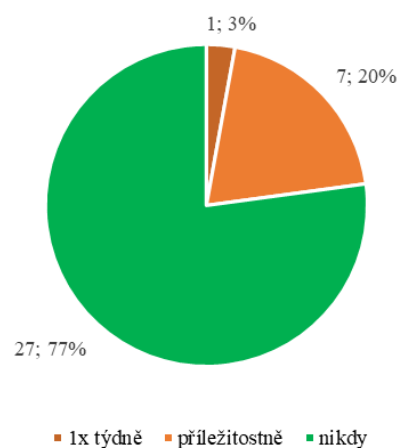
Četnost kouření cigaret: 6. ročník

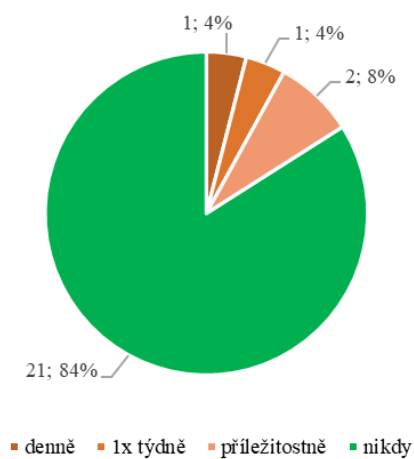
97; 100%

■ nikdy

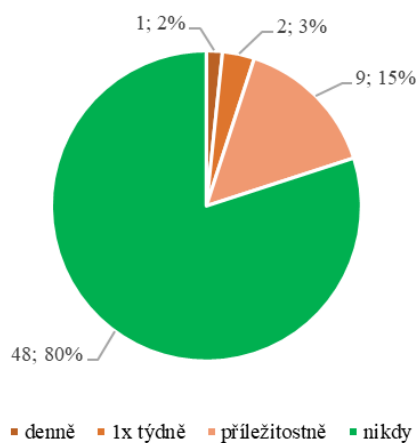
Četnost kouření cigaret: 9. ročník město chlapci

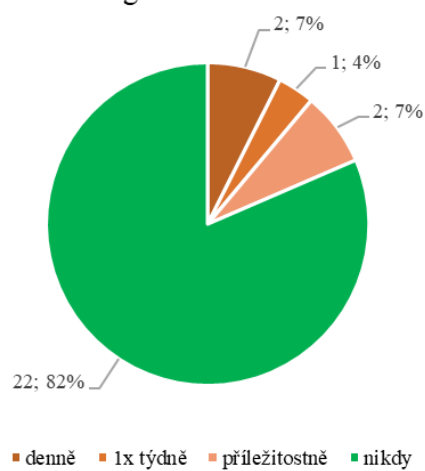
Četnost kouření cigaret: 9. ročník město dívky

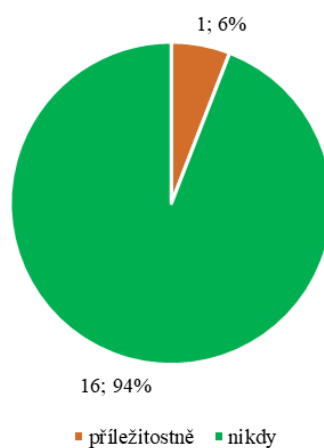
Četnost kouření cigaret: 9. ročník město

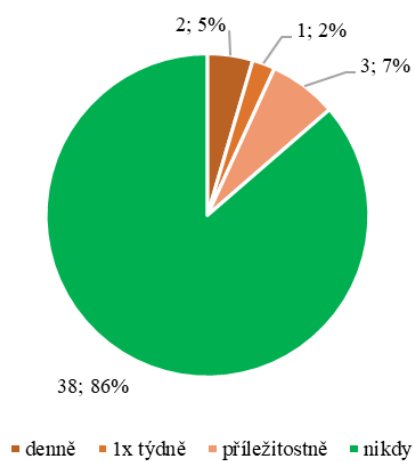
Četnost kouření cigaret: 9. ročník vesnice chlapci

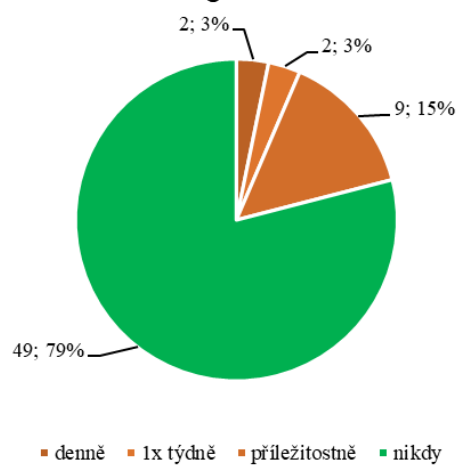
Četnost kouření cigaret: 9. ročník vesnice dívky

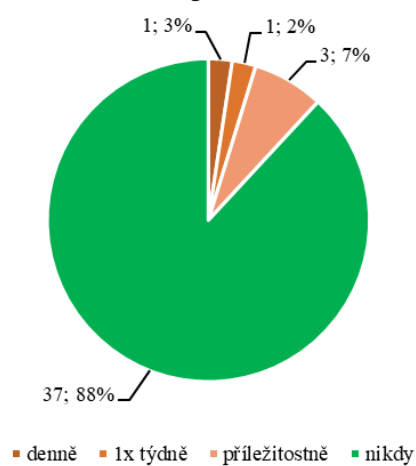
Četnost kouření cigaret: 9. ročník vesnice

Četnost kouření cigaret: 9. ročník chlapci

Četnost kouření cigaret: 9. ročník dívky

Četnost kouření cigaret: 9. ročník

